

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра психології та соціальних наук

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ
Для спеціальності: 053 «Психологія»

Автори:

Доктор психологічних наук

Савенкова І.І.

Затверджено на засіданні кафедри психології та соціальних наук

Протокол від «02» вересня 2020 року № 2

Миколаїв – 2020

Зміст навчально-методичного комплексу

1. Титульна сторінка.
2. Зміст НМК.
3. Витяги з ОКХ, ОПП спеціальності.
4. Навчальна програма дисципліни.
5. Робоча програма навчальної дисципліни.
6. Тести
7. Методичні рекомендації та розробки до практичних занять.
8. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
9. Конспект лекцій з дисципліни.
10. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.

Витяг із ОПП

Мета курсу «Психотерапія та психокорекція»: ознайомити студентів із напрямками психологічної реабілітації та особливостями організації психологічної допомоги особам із психічними розладами; методами і прийомами, необхідними для вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; сприяти розвитку особистісних та професійних якостей майбутніх практичних психологів, їхньої подальшої самоосвіти.

Завдання курсу «Психотерапія та психокорекція»:

- опанувати фундаментальні теоретичні засади реабілітаційної психології та психіатрії;
- сформувані уявлення про місце реабілітаційної психології та психіатрії в контексті інших психологічних дисциплін, про зв'язок з іншими суміжними дисциплінами;
- ознайомити студентів із основними поняттями та проблемами реабілітаційної психології та психіатрії;
- ознайомити студентів із загальнопсихологічними фундаментальними проблемами, вирішуваними реабілітаційною психологією та психіатрією;
- сформувані уявлення про класифікацію психічних розладів, критерії психічної норми;
- ознайомити студентів із основними принципами і методами реабілітаційної діяльності психолога в роботі з хворими;
- сформувані уявлення про методологічні засади та про технологію психологічного супроводу невідкладних психічних станів.

Витяг із ОКХ

У результаті вивчення дисципліни студенти оволодівають такими компетентностями:

Загальнопредметні:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
5. Здатність бути критичним і самокритичним.
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
8. Навички міжособистісної взаємодії.
9. Здатність працювати в команді.
10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра психології та соціальних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

28 серпня 2020 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ**

Ступінь бакалавра

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма Психологія

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Савенкова Ірина Іванівна, професор кафедри психології та соціальних наук, кандидат психологічних наук, _____
(Савенкова І.І.)

Програму схвалено на засіданні кафедри психології та соціальних наук
Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри психології та соціальних наук _____ (Савенкова І.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету педагогіки та психології:

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова навчально-методичної комісії факультету _____ (Чугуєва І.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Кузнецова О.А.)

Анотація

Психотерапія — сфера практичної професійної діяльності психолога, пов'язана з наданням допомоги потребуючим її людям у вигляді порад, рекомендацій щодо вирішення життєвих психологічних проблем. Такі рекомендації клієнт отримує на основі особистого спілкування з ним психолога-консультанта як підсумок аналізу проблеми, вивчення того, як вона виникла в житті клієнта.

В психологічному консультуванні психолог працює з людьми, які відчують труднощі в повсякденному житті. Спектр проблем справді широкий: труднощі на роботі (незадоволеність роботою, конфлікти з колегами і керівниками, можливість звільнення), невлаштованість особистого життя і негаразди в сім'ї, погана успішність у школі, брак впевненості в собі та самоповаги, болісні вагання в прийнятті рішень, труднощі у встановленні міжособистісних відносин тощо.

Психологічне консультування прийнято розглядати як одну з трьох можливих спеціалізацій психолога-практика, поруч із діагностикою та корекцією.

Ключові слова

Психологія, консультування, особистість, психіка, група, взаємодія, тренінг, консультант, діагностика, корекція.

Annotation

Psychological counseling - a field of practical professional activity of a psychologist, associated with providing assistance to people in need in the form of advice, recommendations for solving life's psychological problems. Such recommendations the client receives on the basis of personal communication with the psychologist-consultant as a result of the analysis of a problem, studying of how it arose in a life of the client.

In psychological counseling, the psychologist works with people who have difficulties in everyday life. The range of problems is really wide: difficulties at work (dissatisfaction with work, conflicts with colleagues and managers, the possibility of dismissal), dissatisfaction with personal life and family troubles, poor school performance, lack of self-confidence and self-esteem, painful hesitations in decision-making, difficulties in establishing interpersonal relationships, etc.

Psychological counseling is considered as one of the three possible specializations of the psychologist-practitioner, along with diagnosis and correction.

Keywords

Psychology, counseling, personality, psyche, group, interaction, training, consultant, diagnosis, correction.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорії сучасної психотерапії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: інструменти та засоби впливу на особистість при виникненні порушень когнітивної, емоційно-вольової, поведінкової, особистісної, міжособистісної сфер психіки людини.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна пов'язана з загальною, віковою, соціальною психологією, психологією сім'ї, диференціальною психологією, психологічним консультуванням, патопсихологією, клінічною психологією, психологією самосвідомості.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Мета курсу: ознайомити студентів з основними сучасними напрямками психотерапії та психокорекції, принципами та методами сучасної психотерапевтичної роботи; висвітлити показання і обмеження для здійснення психотерапії, визначити відмінності між медичною та психологічною моделями психотерапії; надати знання щодо основних механізмів терапевтичного впливу; сформувати уявлення в галузі надання психологічної допомоги, сприяти більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку; ознайомити студентів з етичним кодексом психотерапевта; визначити чинники, що впливають на ефективність психотерапевтичного процесу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є :

- сформувати в студентів уявлення про сутність та основну проблематику психотерапії як окремого виду психологічної практики, а також про її місце і роль в сучасній психологічній практиці;
- ознайомитись з методологічними принципами та основними напрямками психотерапевтичних методів, класифікацією методів психотерапевтичного впливу;
- дізнатись про показання та протипоказання для кожного з видів психотерапії, межі лікувального впливу різних психотерапевтичних методик;
- ознайомити студентів зі специфікою організації та проведення психотерапії у різних видах сетінгу: індивідуальній, сімейній та груповій формах; дитячої психотерапії;

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

II. Фахові:

ФК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.

Тема 2. Гуманістичний напрямок психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.

Тема 3. Біхевіоральний напрямок, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.

Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.

Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.

Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.

Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності.

Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.

Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.

Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.

Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.

Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.

Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.

Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.

Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.

Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.

3. Рекомендована література

Базова

1. Айви А.Е., Айви М.Е., Саймек-Даунинг Л. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и практики. – М., 2016. – 487 с.
2. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Независимая фирма «Класс», 2014. – 336 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Основы психотерапии. – К., 2014.
4. Бурно М.Е. Практическое руководство по терапии творческим самовыражением. – М.: Академитческий проект. – 2016. – 648 с.
5. Бурно М.Е. Клиническая психотерапия. – М., 2014. 5. Бэндлер Р., Гриндер Д., Сатир В. Семейная терапия. – Воронеж: НПО «Модэк», 2014. – 128 с.
6. Горностай П.П., Васьковская С.В. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход. – К.: Наукова думка, 2014. – 128 с.
7. Зейгарник Б.В. Патопсихология. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2017. – 238 с.
8. Калина Н.Ф. Основы психотерапии. – "Ваклер", 2015.
9. Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. – М., 2015.
10. Карвасарский Б.Д. Психотерапевтическая энциклопедия. – СПб, 2016.
11. Карвасарский Б.Д. Учебник психотерапии. – СПб., 2014.
12. Клименко В.В. Психологические тесты таланта. – Харьков: Фолио, 2016. – 416 с.
13. Кривоніс Т.Г. Основи особистісної психотерапії. Навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий дім „Слово”, 2018. – 192 с.
14. Кондрашенко В. Общая психотерапия. – Минск., 2015.
15. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. Б. Кузікова. – К. : Академвидав, 2018. – 320 с. Мак Маллин Практикум по когнитивной терапии. – СПб., 2015.
16. Мамайчук, І. І. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога [Текст] / І. І. Мамайчук, М. І. Смирнова. – К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2018. – 120 с. Мортон Ч. Техники детской психотерапии. – СПб.: Питер, 2017 – 256 с.
17. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. – М.: Изд-во Апрель-пресс, ЭКСМО-ПРЕСС, 2016. – 256 с.
18. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Изд-во «Питер», 2014. – 464 с.
19. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования. – М.: ТЦ «Сфера», 2014. – 448 с.
20. Осипова А.А. Общая психокоррекция. – М.: ТЦ «Сфера», 2014. – 512 с.
21. Пезешкиан Н. Торговец и попугай. Восточные истории и психотерапия. – М., 2014.
22. Перлз Ф. Гештальт-семинары: Гештальт-терапия дословно. – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2016. – 325 с.
23. Петровская Л.А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2017. – 168 с.
24. Психологічне консультування. Хрестоматія / Упор. І.В.Кошова, Н.Ф.Литовченко, І.М.Наказна. – Ніжин: «Міланік», 2017. – 623 с.
25. Психотерапевтичний прктикум. Випуск І. Класичний психоаналіз / Редактор-упорядник З.С.Карпенко. – Івано-Франківськ, 2017. – 60 с.
26. Роджерс К. Взгляд на психотерапию: Становление человека. _ М., 2015. – с. 27. Роджерс К. Клиент-центрированная психотерапия. - АП., 2015.
27. Роджерс К. О групповой психотерапии. – М.: «Гиль-Эстель», 2014. – 224 с.
28. Рудестам К. Групповая психотерапия. – СПб., 2016.
29. Сапогова Е.Е. Практикум по консультативной психологии. – М.: «Академия», 2015. – 352 с.

30. Сахакиан У.С. Техники консультирования и психотерапии. Тексты. – М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2014. – 624 с.
31. Семейная психотерапия. Хрестоматия / Составители: Эйдемиллер Э.Г., Александрова Н.В., Юстицкис В. – СПб.: Питер. 2014. – 512 с.
32. Спиваковская А.С. Психотерапия: игра, детство, семья. Том 2. – М.: ООО Апрель-Пресс, ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2014. – 464 с.
33. Теорія і технології застосування сучасних підходів до психотерапії і вітчизняних соціокультурних умовах [Текст] : монографія / за ред. З.Г. Кісарчук. – К. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 268 с.
34. Фрейд З. Основные принципы психоанализа. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2016. – 284 с.
35. Хейли Д., Эриксон М. Стратегии семейной терапии. – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2015. – 448 с.
36. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. – Навч. Посібник. Модульно-рейтинговий курс. – К.: «Професіонал», 2017. – 544 с.
37. Черников А.В. Системная семейная терапия: Интегративная модель диагностики. – М.: Независимая фирма «Класс», 2015. – 208 с.
38. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. – СПб.: Изд-во «Питер», 2015. – 656 с.
39. Эллис А. Практика рационально-эмотивной поведенческой терапии. – СПб., 2016.
40. Ялом И. Психотерапевтические истории. – М.: Изд-во ЭКСМО, 2016. – 960 с.

Допоміжна

1. Аммон .Психосоматическая терапия. – СПб., 2014.
2. Ассаджолі Р. Психосинтез. – АП., 2015.
3. Гнездилов. Психология и психотерапия потерь. – СПб., 2016.
4. Гроф С. Области человеческого бессознательного. – М., 2015.
5. Калина И.Ф. Речевое общение в психотерапия. – Симферополь, 2016.
6. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования. – М.: Академический проект, 2015. – 239 с.
7. Кэдьусон. Практикум по игровой терапии. – СПб.,2014.
8. Рожнов В.Е. Руководство по психотерапии. – Ташкент, 2019.
9. Сандлер Дж. Пациент и психоаналитик. – М., 2014.
10. Смит. Тренинг прогнозирования поведения. – СПб., 2015.
11. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.: Прогресс, 2015.
12. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психотерапії. – К. 2016. фирма «Класс», 2017. – 176 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: накопичення балів, тестові завдання.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова
28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма Психологія

Розробник: Савенкова Ірина Іванівна, доцент кафедри психології та соціальних наук, кандидат психологічних наук, _____ (Савенкова І.І.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальних наук

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ (Савенкова І.І.)

«28» серпня 2020 р.

Анотація

Психотерапія — сфера практичної професійної діяльності психолога, пов'язана з наданням допомоги потребуючим її людям у вигляді порад, рекомендацій щодо вирішення життєвих психологічних проблем. Такі рекомендації клієнт отримує на основі особистого спілкування з ним психолога-консультанта як підсумок аналізу проблеми, вивчення того, як вона виникла в житті клієнта.

В психологічному консультуванні психолог працює з людьми, які відчувають труднощі в повсякденному житті. Спектр проблем справді широкий: труднощі на роботі (незадоволеність роботою, конфлікти з колегами і керівниками, можливість звільнення), невлаштованість особистого життя і негаразди в сім'ї, погана успішність у школі, брак впевненості в собі та самоповаги, болісні вагання в прийнятті рішень, труднощі у встановленні міжособистісних відносин тощо.

Психологічне консультування прийнято розглядати як одну з трьох можливих спеціалізацій психолога-практика, поруч із діагностикою та корекцією.

Ключові слова

Психологія, консультування, особистість, психіка, група, взаємодія, тренінг, консультант, діагностика, корекція.

Annotation

Psychological counseling - a field of practical professional activity of a psychologist, associated with providing assistance to people in need in the form of advice, recommendations for solving life's psychological problems. Such recommendations the client receives on the basis of personal communication with the psychologist-consultant as a result of the analysis of a problem, studying of how it arose in a life of the client.

In psychological counseling, the psychologist works with people who have difficulties in everyday life. The range of problems is really wide: difficulties at work (dissatisfaction with work, conflicts with colleagues and managers, the possibility of dismissal), dissatisfaction with personal life and family troubles, poor school performance, lack of self-confidence and self-esteem, painful hesitations in decision-making, difficulties in establishing interpersonal relationships, etc.

Psychological counseling is considered as one of the three possible specializations of the psychologist-practitioner, along with diagnosis and correction.

Keywords

Psychology, counseling, personality, psyche, group, interaction, training, consultant, diagnosis, correction.

1. Опис навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – скласти картографію одного з сучасних методів (видів) психотерапії	Спеціальність психологія	<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	
Загальна кількість годин – 180		<i>Семестр</i>	
		8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: бакалавра	<i>Лекції</i>	
		16	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		44	
		<i>Лабораторні</i>	
			-
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		<i>Самостійна робота</i>	
		120	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання - українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 60 год. – аудиторні заняття, 120 год.– самостійна робота 45%-55%

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – скласти картографію одного з сучасних методів (видів) психотерапії	Спеціальність: психологія	<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	
Загальна кількість годин – 180		<i>Семестр</i>	
		8-й	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Ступінь: бакалавра	<i>Лекції</i>	
		8	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10	
		<i>Лабораторні</i>	
			-
		<i>Самостійна робота</i>	
162			
Вид контролю: залік			

Мова навчання - українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 18 год. – аудиторні заняття, 220 год.– самостійна робота 7% - 93%

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: ознайомити студентів з основними сучасними напрямками психотерапії та психокорекції, принципами та методами сучасної психотерапевтичної роботи; висвітлити показання і обмеження для здійснення психотерапії, визначити відмінності між медичною та психологічною моделями психотерапії; надати знання щодо основних механізмів терапевтичного впливу; сформулювати уявлення в галузі надання психологічної допомоги, сприяти більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку; ознайомити студентів з етичним кодексом психотерапевта; визначити чинники, що впливають на ефективність психотерапевтичного процесу.

Завдання курсу:

- сформулювати в студентів уявлення про сутність та основну проблематику психотерапії як окремого виду психологічної практики, а також про її місце і роль в сучасній психологічній практиці;
- навчити студентів базовим технікам та стратегіям попередження можливого психологічного неблагополуччя та надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях, ситуаціях життєвого вибору та ін.;
- сформулювати уявлення про базові навички здійснення кризової інтервенції, супервізії;
- правильно оцінювати проблематику клієнта й визначати рекомендований у конкретному випадку метод терапії;
- застосовувати окремі психотерапевтичні вправи та методики.

Передумови для вивчення дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, психологічне консультування, психологія тренінгової роботи.

Навчальна дисципліна складається з 6-и кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

II. Фахові:

ФК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

2.Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.

Тема 2. Гуманістичний напрямок психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.

Тема 3. Біхевіоральний напрямок, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.

Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.

Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.

Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.

Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності.

Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.

Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.

Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.

Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.

Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.

Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.

Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.

Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.

Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Психоаналітичний напрям.

Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.

Кредит 2. Гуманістичний напрямок.

Тема 2. Гуманістичний напрямок психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.

Кредит 3. Гуманістичний напрямок.

Тема 3. Біхевіоральний напрямок, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.

Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.

Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.

Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.

Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.

Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.

Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.

Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.

Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.

Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.

Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.

Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.

Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.

Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.

Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.

Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>						
Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	30	2	2			26
Разом за кредитом 1	30	2	2			26
<i>Кредит 2. Гуманістичний напрямок.</i>						
Тема 2. Гуманістичний напрямок психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	30	2	2			26
Разом за кредитом 2	30	2	2			26
<i>Кредит 3. Гуманістичний напрямок.</i>						
Тема 3. Біхевіоральний напрямок, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної	10	2	2			6

роботи. Школи психотерапії.						
Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	10		4			6
Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.	10		4			6
Разом за кредитом 3	30	2	10			18
<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>						
Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	10	2	2			6
Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	10		4			6
Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	10	2	2			6
Разом за кредитом 4	30	4	8			18
<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>						
Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	10		4			6
Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	10	2	2			6
Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	10		4			6
Разом за кредитом 5	30	2	10			18
<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>						
Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	8	2	2			4
Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	10		4			6
Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	8	2	2			4
Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	8		4			4
Разом за кредитом 6	30	4	12			18
Усього годин:	180	16	44			120

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>						
Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	30	2				28
Разом за кредитом 1	30	2				28
<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>						
Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	30	2	2			28
Разом за кредитом 2	30	2	2			28
<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>						
Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	12		2			10
Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	10					10
Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.	8					8
Разом за кредитом 3	30		2			28
<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>						
Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	12	2				10
Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	12		2			10
Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	16					6
Разом за кредитом 4	30	2	2			26

<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>						
Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	10					10
Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	10		2			8
Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	10					10
Разом за кредитом 5	30		2			28
<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>						
Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	8	2				6
Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	6					6
Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	8		2			6
Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	8					8
Разом за кредитом 6	30	2	2			18
Усього годин:	180	8	10			162

5. Теми лекційних занять
Денна форма навчання

№ теми	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>		
1	Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	2
<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>		
2	Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>		
3	Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
4	Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	
5	Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нерационалізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.	

	<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>	
6	Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	2
7	Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	
8	Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	2
	<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>	
9	Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	
10	Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	2
11	Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	
	<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>	
12	Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	2
13	Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	
14	Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	2
15	Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	
	Разом:	16

Заочна форма навчання

№ теми	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>	
1	Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	2
	<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>	
2	Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
	<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>	
3	Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	
4	Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	
5	Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.	

	<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>	
6	Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	2
7	Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	
8	Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	
	<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>	
9	Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	
10	Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	
11	Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	
	<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>	
12	Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	2
13	Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	
14	Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	
15	Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	
	Разом:	8

6. Темі практичних занять

Денна форма навчання

№ теми	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>	
1	Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	2
	<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>	
2	Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
	<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>	
3	Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
4	Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	4
5	Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні	4

	цінності біхевіоризму.	
	<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>	
6	Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	2
7	Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	4
8	Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	2
	<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>	
9	Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	4
10	Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	2
11	Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	4
	<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>	
12	Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	2
13	Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	4
14	Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	2
15	Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	4
	Разом:	44

Заочна форма навчання

№ теми	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>	
1	Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	
	<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>	
2	Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
	<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>	
3	Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	2
4	Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	
5	Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні	

	цінності біхевіоризму.	
	<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>	
6	Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	
7	Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	2
8	Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	
	<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>	
9	Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	
10	Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	2
11	Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	
	<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>	
12	Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	
13	Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	
14	Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	2
15	Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	
	Разом:	10

7. Самостійна робота Денна форма навчання

№ теми	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>	
1	Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	26
	<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>	
2	Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	26
	<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>	
3	Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	6
4	Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	6
5	Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії	6

	біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.	
	<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>	
6	Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	6
7	Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	6
8	Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	6
	<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>	
9	Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	6
10	Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	6
11	Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	6
	<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>	
12	Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	4
13	Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	6
14	Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	4
15	Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	4
	Разом:	120

Заочна форма навчання

№ теми	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Психоаналітичний напрям.</i>	
1	Тема 1. Характеристика психоаналітичного напрямку, сучасні підходи. Цілі психотерапевтичної роботи. Підходи психотерапії.	28
	<i>Кредит 2. Гуманістичний напрям.</i>	
2	Тема 2. Гуманістичний напрям психотерапії. Орієнтована клінічна психотерапія, характеристика. Екзистенційно-гуманістична психотерапія, характеристика. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	28
	<i>Кредит 3. Гуманістичний напрям.</i>	
3	Тема 3. Біхевіоральний напрям, характеристика. Терапія поведінки. Когнітивна психотерапія. Когнітивно – поведінкова психотерапія. Раціонально-емотивна терапія. Цілі психотерапевтичної роботи. Школи психотерапії.	10
4	Тема 4. Основні теоретичні підходи у визначенні особистості. Особистісні концепції у представників різних психотерапевтичних шкіл.	10
5	Тема 5. Класифікація сучасних напрямів і методів психотерапії	8

	біхевіоризму. Раціоналізм і нераціоналізм – основні концептуальні цінності біхевіоризму.	
	<i>Кредит 4. Теорія оперантного обумовлення Скінера.</i>	
6	Тема 6. Теорія оперантного обумовлення Скінера і її значення для поведінкової психотерапії.	10
7	Тема 7. Біхевіоральна психотерапія. Основні концептуальні цінності. Когнітивна психотерапія. Основні концептуальні цінності.	10
8	Тема 8. Концептуальні цінності раціональної психотерапії. Загальне в концептуальних підходах різних видів когнітивно – поведінкової психотерапії.	6
	<i>Кредит 5. Раціонально – емотивна психотерапія.</i>	
9	Тема 9. Основні положення різновидів когнітивно – поведінкової психотерапії. Соціально – когнітивна терапія.	10
10	Тема 10. Раціонально – емотивна психотерапія. Практична реалізація різних видів когнітивно-поведінкової психотерапії.	8
11	Тема 11. Процесуальні характеристики та умови проведення раціонально – емотивної психотерапії. Процесуальні цінності когнітивно – біхевіорального підходу.	10
	<i>Кредит 6. Когнітивно-поведінкова психотерапія.</i>	
12	Тема 12. Методи когнітивно – поведінкової психотерапії. Репетиція поведінки.	6
13	Тема 13. Особливості проведення когнітивно-поведінкової психотерапії з дітьми підлітками. Застосування поведінкової терапії в лікуванні дітей – і підлітків.	6
14	Тема 14. Діагностико-терапевтичний процес при когнітивно-поведінкової терапії. Методи і способи здійснення поведінково-терапевтичної діагностики у дітей і підлітків.	6
15	Тема 15. Методи впливу в дитячо-підлітково когнітивно-поведінкової терапії.	8
	Разом:	162

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів:

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – скласти картографію одного з сучасних методів (видів) психотерапії (для студентів ДФН).

Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне,

групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

Студенту виставляється дуже добре - студент демонструє повні знання навчального матеріалу, допускає незначні пропуски матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює правильні відповіді;

Студенту виставляється добре – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

Студенту виставляється достатньо – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

Студенту виставляється задовільно – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 300 до 600 балів (за 6 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 6 крд.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					КР	Накопичувальні бали/ Сума
T1-2	T3-4	T5-6	T7-8	T9-10	75	600
15	15	15	15	15		
T11-12	T13-14	T15				
15	15	15				

10. Засоби дігностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; семінари-дискусії, інтерактивні заняття з використанням інтернет-технологій, розв'язування задач на основі психотерапевтичних випадків, презентації, герменевтичний аналіз, ділові ігри, психотерапевтичні вправи й техніки, ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Рекомендована література

Базова

41. Айви А.Е., Айви М.Е., Саймек-Даунинг Л. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и практики. – М., 2014. – 487 с.
42. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Независимая фирма «Класс», 2015. – 336 с.
43. Бурлачук Л.Ф. Основы психотерапии. – К., 2015.
44. Бурно М.Е. Практическое руководство по терапии творческим самовыражением. – М.: Академический проект. – 2016. – 648 с.
45. Бурно М.Е. Клиническая психотерапия. – М., 2014. 5. Бэндлер Р., Гриндер Д., Сатир В. Семейная терапия. – Воронеж: НПО «Модэк», 2014. – 128 с.
46. Горностай П.П., Васьковская С.В. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход. – К.: Наукова думка, 2014. – 128 с.
47. Зейгарник Б.В. Патопсихология. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2017. – 238 с.
48. Калина Н.Ф. Основы психотерапии. – ”Ваклер”, 2015.
49. Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. – М., 2015.
50. Карвасарский Б.Д. Психотерапевтическая энциклопедия. – СПб, 2016.
51. Карвасарский Б.Д. Учебник психотерапии. – СПб., 2014.
52. Клименко В.В. Психологические тесты таланта. – Харьков: Фолио, 2016. – 416 с.
53. Кривоніс Т.Г. Основи особистісної психотерапії. Навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий дім „Слово”, 2018. – 192 с.
54. Кондрашенко В. Общая психотерапия. – Минск., 2015.
55. Кузікова, С. Б. Основи психокорекції [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. Б. Кузікова. – К. : Академвидав, 2018. – 320 с. Мак Маллин Практикум по когнитивной терапии. – СПб., 2015.
56. Мамайчук, І. І. Діти з розладами поведінки: психологічна допомога [Текст] / І. І. Мамайчук, М. І. Смирнова. – К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2018. – 120 с. Мортон Ч. Техники детской психотерапии. – СПб.: Питер, 2017 – 256 с.
57. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. – М.: Изд-во Апрель-пресс, ЭКСМО-ПРЕСС, 2016. – 256 с.
58. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Изд-во «Питер», 2014. – 464 с.
59. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования. – М.: ТЦ «Сфера», 2014. – 448 с.
60. Осипова А.А. Общая психокоррекция. – М.: ТЦ «Сфера», 2014. – 512 с.
61. Пезешкиан Н. Торговец и попугай. Восточные истории и психотерапия. – М., 2014.
62. Перлз Ф. Гештальт-семинары: Гештальт-терапия дословно. – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2016. – 325 с.
63. Петровская Л.А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2017. – 168 с.
64. Психологічне консультивання. Хрестоматія / Упор. І.В.Кошова, Н.Ф.Литовченко, І.М. Наказна. – Ніжин: «Міланік», 2017. – 623 с.
65. Психотерапевтичний прктикум. Випуск І. Класичний психоаналіз / Редактор-упорядник З.С.Карпенко. – Івано-Франківськ, 2017. – 60 с.
66. Роджерс К. Взгляд на психотерапию: Становление человека. _ М., 2015. – с. 27. Роджерс К. Клиент-центрированная психотерапия. - АП., 2015.
67. Роджерс К. О групповой психотерапии. – М.: «Гиль-Эстель», 2014. – 224 с.
68. Рудестам К. Групповая психотерапия. – СПб., 2016.
69. Сапогова Е.Е. Практикум по консультативной психологии. – М.: «Академия», 2015. – 352 с.
70. Сахакиан У.С. Техники консультирования и психотерапии. Тексты. – М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2014. – 624 с.

71. Семейная психотерапия. Хрестоматия / Составители: Эйдемиллер Э.Г., Александрова Н.В., Юстицкис В. – СПб.: Питер. 2014. – 512 с.
72. Спиваковская А.С. Психотерапия: игра, детство, семья. Том 2. – М.: ООО Апрель-Пресс, ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2014. – 464 с.
73. Теорія і технології застосування сучасних підходів до психотерапії і вітчизняних соціокультурних умовах [Текст] : монографія / за ред. З.Г. Кісарчук. – К. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 268 с.
74. Фрейд З. Основные принципы психоанализа. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2016. – 284 с.
75. Хейли Д., Эриксон М. Стратегии семейной терапии. – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2015. – 448 с.
76. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. – Навч. Посібник. Модульно-рейтинговий курс. – К.: «Професіонал», 2017. – 544 с.
77. Черников А.В. Системная семейная терапия: Интегративная модель диагностики. – М.: Независимая фирма «Класс», 2015. – 208 с.
78. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. – СПб.: Изд-во «Питер», 2015. – 656 с.
79. Эллис А. Практика рационально-эмотивной поведенческой терапии. – СПб., 2016.
80. Ялом И. Психотерапевтические истории. – М.: Изд-во ЭКСМО, 2016. – 960 с.

Допоміжна

13. Аммон .Психосоматическая терапия. – СПб., 2014.
14. Ассаджолі Р. Психосинтез. – АП., 2015.
15. Гнездилов. Психология и психотерапия потерь. – СПб., 2016.
16. Гроф С. Области человеческого бессознательного. – М., 2015.
17. Калина И.Ф. Речевое общение в психотерапии. – Симферополь, 2016.
18. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования. – М.: Академический проект, 2015. – 239 с.
19. Кэджосон. Практикум по игровой терапии. – СПб., 2014.
20. Рожнов В.Е. Руководство по психотерапии. – Ташкент, 2019.
21. Сандлер Дж. Пациент и психоаналитик. – М., 2014.
22. Смит. Тренинг прогнозирования поведения. – СПб., 2015.
23. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.: Прогресс, 2015.
24. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психотерапії. – К. 2016. фирма «Класс», 2017. – 176 с.

13. Інформаційні ресурси

Адреси бібліотек:

1. Бібліотека філософських, психологічних, релігієзнавчих дисциплін – Шевченка 57, 5 поверх Гуманітарного корпусу, філософський факультет. Інтернет ресурси:
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
3. <http://hklib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
4. <http://www.koob.ru/> – електронна бібліотека «Куб».
5. <http://pro.fpko.ru/post-name/286/> – федерація психологів-консультантів онлайн.
6. <http://upsihologa.com.ua/> – портал професійних психологів України «У психолога».
7. <http://www.psyh.ru/rubric/> – портал популярно-наукової психології.
8. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/opis.php3> – наукова бібліотека імені М.М. Максимовича Національного університету ім. Т.Г. Шевченка.
9. <http://psychlib.ru>.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ»

1. Поняття «психотерапія». Мета навчання.
2. Об'єкт і предмет психотерапії.
3. Місце психотерапії в системі психологічних, психіатричних і психотерапевтичних наук.
4. Зв'язок психотерапії з іншими медичними та суспільними науками.
5. Основні функції психотерапії.
6. Показання і протипоказання до здійснення психотерапії.
7. Прогноз при психотерапії.
8. Базові критерії для оцінки показань і прогнозу.
9. Вторинні причини захворювання.
10. Уникнення хроніфікації патологічного процесу.
11. Інтелектуальна диференційованість методів психотерапії.
12. Психотерапевтичний контракт.
13. Класифікація психотерапевтичних методів.
14. Первинне інтерв'ю.
15. Сучасна психотерапія, її напрями.
16. Психопрофілактика. Види психопрофілактики.
17. Техніки і методики аутогенного тренування.
18. Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
19. Сімейна психотерапія.
20. Психолого-психотерапевтичний аспект побудови обстеження залежно від виду адикції.
21. Роль психотерапії у лікуванні психосоматичних захворювань.
22. Класифікація методів психотерапії.
23. Основні форми психотерапії. Групова та індивідуальна психотерапія.
24. Короткострокова прицільна психотерапія, її сутність і мета.
25. Індивідуальна довгострокова психотерапія, її мета.
26. Поняття "гіпноз" і "аутогенне тренування".
27. Показання і протипоказання до здійснення гіпнотерапії.
28. Характеристики фаз гіпнотичного стану.
29. Техніки і методики словесного навіювання.
30. Метод самонавіювання.
31. Введення пацієнта в фазогальмівний стан.
32. Поєднання гіпнозу з іншими психотерапевтичними техніками та процедурами.
33. Ефективність методу гіпнозу.
34. Директивні і недирективні техніки гіпнозу.
35. Техніки і методики аутогенного тренування.
36. Показання, ефективність, тривалість лікувальної дії гіпнозу.
37. Раціональна психотерапія.
38. Наркопсихотерапія.
39. Технічні прийоми, наукові доведення раціональної психотерапії.
40. Емоційно-стресова психотерапія.
41. Кризова психотерапія.

42. Концепція лікувального впливу стресогенної ситуації.
43. Позитивне напруження.
44. Сократичний діалог.
45. Емоційно-стресовий гіпноз.
46. Емоційно-стресове аутогенне тренування.
47. Терапевтичні підходи при суїцидах.
48. Особливості роботи з умираючими.
49. Техніки психотерапії при кризових станах.
50. Допомога людям, які пережили суїцидальну кризу.
51. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання.
52. Лікувальна психотерапія, її мета і завдання.
53. Психоаналітичне мислення як інструмент пізнання соціальної та особистісної внутрішньої реальності.
54. Інстинктивна динамічна природа позасвідомих процесів.
55. Вплив позасвідомого на життя людей.
56. Тестування реальності через усвідомлювання глибинних процесів психіки.
57. Система захистів і симптомів.
58. Вторинна вигода від наявності симптомів. Концепція контейнера і змісту (за І. Біоном).
59. Мета психоаналітичної роботи.
60. Значення проєкції в розпізнаванні невідомого.
61. Роль особистості аналітика в його роботі.
62. Типи інтерпретацій.
63. Основна суть триб-теорії.
64. Фази розвитку дитини: оральна, анальна, фалічна, генітальна.
65. Поняття "базової довіри".
66. Поняття "автономності".
67. Поняття "ініціативи та вини".
68. Поняття "ідентифікації з об'єктом".
69. Его-психологія. Поняття про психічні захисти.
70. Класифікація особистостей відповідно до характерних для них способів опанувати тривогу.
71. Поділ захистів на примітивні та зрілі.
72. Здатність до самовдосконалення – наявність "спостерігаючого Я".
73. Поняття "Его-синтонності" та "Его-дистонності", "сили Его".
74. Селф-психологія.
75. Теорія нарцисизму (Кохут, Менцос).
76. Основні поняття роджеріанської психотерапії.
77. Позитивне і негативне сприйняття власного "Я".
78. Залежність самоповаги від зовнішніх оцінок.
79. Рамкові умови.
80. Поняття вільних асоціацій.
81. Поняття "вільно плаваючої" уваги.
82. Поняття емпатії.
83. Поняття фрустрації.
84. Показання та протипоказання до психоаналітичного лікування.

85. Рівні і типи організації особистості.
86. Рівні функціонування особистості.
87. Особливості психотичного рівня організації.
88. Особливості субпсихотичного рівня організації.
89. Особливості пограничного рівня організації.
90. Особливості нарцистичного рівня організації.
91. Невротичний (едипальний) рівень функціонування.
92. Психодинамічна теорія Юнга.
93. Основні положення адлеріанського вчення.
94. Поняття гуманістичного психоаналізу Фромма.
95. Концепція К. Хорні.
96. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Саллівана. Концепція психоаналітичного вчення про хвороби.
97. Теорія конфлікту.
98. Нарцисизм і самість.
99. Теорія об'єктних стосунків.
100. Теорія афектів.
101. Діагностика в психоаналітичній психотерапії.
102. Методи індивідуальної психоаналітичної психотерапії.
103. Інтерактивна індивідуальна терапія.
104. Методи групової аналітичної психотерапії.
105. Показання, тривалість, ефективність психоаналітичної психотерапії.
106. Клієнт-центрована розмовна психотерапія.
107. Теорія особистості в розмовній психотерапії.
108. Теорія порушень і діагностика в розмовній психотерапії.
109. Теоретичні основи розмовної терапії.
110. Розмовна психотерапія у світлі психоаналітичної концепції.
111. Емпатія, безумовне прийняття, самоконгруентність.
112. Ефективність, показання та інтеграція клієнт-центрованої терапії.
113. Оцінка перебігу і результатів психотерапевтичного впливу клієнт-центрованої терапії.
114. Поведінкова психотерапія.
115. Модель розладів і діагностика в поведінковій психотерапії.
116. Мета, планування та показання до поведінкової терапії.
117. Техніки поведінкової терапії.
118. Стимульний контроль.
119. Контроль наслідків.
120. Моделююче навчання.
121. Когнітивні методи поведінкової терапії.
122. Зв'язок між поведінковою терапією та психоаналізом.
123. Перебіг поведінкової терапії.
124. Перевірка ефективності, завершення поведінкової терапії.
125. Ігрова терапія.
126. Арт-терапія.
127. Кататимно-імажитивна психотерапія.

128. Показання, успішність застосування методу арттерапії.
129. Показання, успішність застосування кататимно-імажитивної психотерапії.
130. Символіка сну наяву: стандартні мотиви.
131. Терапія творчим самовираженням. Показання і протипоказання до застосування.
132. Лікувальний вплив ігрового процесу.
133. Тілесно орієнтована психотерапія.
134. Музикотерапія.
135. Мета, межі, результат тілесно орієнтованої психотерапії.
136. Мета, межі, результат музикотерапії.
137. Метод і техніки роботи в тілесно орієнтованій психотерапії.
138. Метод і техніки роботи в музикотерапії.
139. Гештальттерапія.
140. Поняття "тут і тепер".
141. Принцип "гарячого стільця".
142. Спілкування з важливим відсутнім об'єктом.
143. Рольовий монолог.
144. "Закриття гештальту".
145. Психодрама.
146. Концепція психоаналізу в межах психодрами.
147. Перевірка ефективності впливу психодраматичного лікування.
148. Визначення сімейної психотерапії.
149. Історичний розвиток і школи сімейної терапії.
150. Техніки лікування.
151. Концепти і методики подружньої психотерапії.
152. Теорія трансактного аналізу Берна.
153. Клієнт-центрована терапія К. Роджерса.
154. Екзистенційна психотерапія Маслоу.
155. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
156. Гештальттерапія.
157. Техніки роботи гештальту.
158. Асортативність підбору сімейних пар.
159. Сімейний цикл.
160. Основні типи подружніх пар.
161. Принципи роботи сімейного психотерапевта.
162. Когнітивно-імажинативна терапія (символдрама).
163. Психодрама.
164. Музикотерапія.
165. Танцотерапія.
166. Тілесні терапевтичні методики.
167. Невербальні психотерапевтичні методики.
168. Поведінкова та когнітивна психотерапія.
169. Терапія реальністю.
170. Емоційно-стресова методика.
171. Гіпноз.

172. Плацеботерапія.
173. Аутогенне тренування.
174. Прогресивна м'язова релаксація.
175. Східні методики медитації.
176. Первинне інтерв'ю.
177. Рамкові умови.
178. Групова психотерапія.
179. Види групової терапії.
180. Групова матриця.
181. Закриті, відкриті, напіввідкриті групи.
182. Групова динаміка.
183. Модель Фукса.
184. Модель Біона.
185. Завершення групової психотерапії.
186. Мета психотерапевтичної роботи.
187. Кризова, короткофокусна, довготривала психотерапія.
188. Показники ефективності психотерапії.

ІНДЗ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ»

Індивідуальний науково-дослідний проект готується в друкованому вигляді, в окремій папці, за планом:

1. З історії методу.
2. Основні концептуальні положення.
3. Практичні техніки, прийоми, вправи методу (приклади з детальним описом, як проводити).

Теми науково-дослідного проекту:

1. Динамічний напрям в психотерапії. Класичний психоаналіз Зігмунда Фрейда.
2. Динамічний напрям в психотерапії. Характерологічний психоаналіз КаренХорні.
3. Динамічний напрям в психотерапії. Гуманістичний психоаналіз Еріка Фромма.
4. Динамічний напрям в психотерапії. Індивідуальна психологія і психотерапія Альфреда Адлера.
5. Динамічний напрям в психотерапії. Аналітична психотерапія Карла Густава Юнга.
6. Динамічний напрям в психотерапії. Теорія об'єктних відносин.
7. Динамічний напрям в психотерапії. Підхід Жана Лаккана.
8. Групаналіз.
9. Групова психотерапія.
10. Сімейна психотерапія.
11. Поведінковий напрям в психотерапії. Раціонально-емотивна психотерапія Альберта Елліса.
12. Поведінковий напрям в психотерапії. Біхевіоральна психотерапія Павлова і Скіннера.
13. Нейролінгвістичне програмування Гриндера і Бендлера.
14. Психосинтез.
15. Гуманістичний напрям в психотерапії. Клієнт-центрована терапія Карла Роджерса.
16. Гуманістичний напрям в психотерапії. Логотерапія Віктора Франкла.
17. Гуманістичний напрям в психотерапії. Гештальттерапія Фредерика Перлза.
18. Трансактний аналіз Еріка Берна.
19. Сугестивна психотерапія.
20. Арттерапія.
21. Психодрама Морено.
22. Наративна терапія.
23. Музикотерапія.
24. Тілесно-орієнтована психотерапія.
25. Пісочна психотерапія.
26. Психотерапія дітей та підлітків.
27. Процесуальна терапія.
28. Організаційне консультування.
29. Ігрова психотерапія.
30. Кататимно-імажинативна психотерапія.
31. Екзистенційна психотерапія.
32. Сказкотерапія.
33. Фільмотерапія.
34. Епістемологічна метафора.

35. Ембодімент.
36. Асоціативні метафоричні картки в психотерапії.
37. Краніосакральна терапія.
38. Бодинаміка.
39. Процес-аналіз.
40. Еріксоновський гіпноз.
41. Соціально-психологічний тренінг.
42. Емпаурмент.
43. Екофасилітативний підхід
44. Танцювально-рухова психотерапія.
45. Еклектика в психотерапії.

Рекомендації щодо підготовки до практичних занять

Практичні заняття з «Психології тренінгової роботи» – форма навчальної діяльності, спрямована на оволодіння студентами загальнотеоретичними основами і методичними засадами тренінгу як комунікативного методу розвитку особистості; засвоєння студентами принципів організації тренінгових груп, етичними засадами психодіагностичної, психокорекційної та психотерапевтичної роботи в умовах тренінгових груп; набутті належної компетенції керівника тренінгових груп і виробленні базових умінь і навичок підвищення рівня соціальної адаптації учасників тренінгових груп.

Основними завданнями практичних занять з «Психології тренінгової роботи» є:

- Формування у студентів внутрішньої професійної мотивації, навиків професійного спілкування.
- Посилення пізнавального інтересу до самостійного визначення постановки і вирішення проблем, пов'язаних з організацією тренінгової роботи.
- Опанування сучасних форм групового соціально-психологічного тренінгу.
- Формування навичок грамотно ставити і вирішувати завдання при організації і проведенні тренінгу.
- Формування навичок реалізовувати в практичній діяльності основні методи тренінгової роботи.

Орієнтовна структура практичного заняття з «Психології тренінгової роботи»

складається з таких етапів:

- 1) організаційна частина (повідомлення теми і мети заняття, мотивація навчальної діяльності);
- 2) актуалізація опорних знань і контроль вихідного рівня знань студентів;
- 3) формування / розвиток / закріплення вмінь і навичок студентів шляхом виконання практичних завдань;
- 4) поточний контроль виконання роботи, оцінювання; підведення підсумків заняття.

Рекомендації щодо підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни:

1) навчання основам психології тренінгової роботи передбачає ґрунтовну індивідуальну підготовку студентів до кожного практичного заняття; поверхнева, вибіркова готовність студента позбавляє його можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення про тренінгову діяльність психолога, крім того, це створює значні труднощі при подальшій підготовці до модульного контролю;

2) для успішного виконання практичних завдань під час заняття слід попередньо ретельно опрацювати ряд теоретичних питань, які виносяться на розгляд відповідно до теми, при цьому доцільно робити письмові нотатки у вигляді тез у робочому зошиті;

3) підготовка до практичного заняття передбачає засвоєння базових понять, якими слід оперувати під час виконання завдань практичної частини; для їх освоєння необхідно використовувати психологічні словники та відповідні розділи рекомендованих підручників і посібників;

4) слід заздалегідь ознайомитися з переліком практичних завдань, підготувати необхідне обладнання і психологічний інструментарій для їх виконання; інструментарій, що використовується студентом під час занять, рекомендується зберігати у паперовому вигляді у папці зі швидкозшивачем або на електронних носіях;

5) навчальні практичні завдання виконуються студентом безпосередньо у робочих зошитах у навчальній аудиторії, крім апробації тренінгових програм, що здійснюються й опрацьовуються заздалегідь.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів з дисципліни «ТЕОРІЇ СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ»

Мета: ознайомити студентів з принципами та методами сучасної психотерапевтичної роботи, висвітлити показання і обмеження для здійснення психотерапії, умови їх здійснення, порядок підготовки пацієнта, техніки, етичні моменти, тривалість і завершення психотерапії.

Завдання: опанувати методологічні принципи та основні напрями психотерапевтичних методів, правильно оцінювати проблематику клієнта й визначити рекомендований у конкретному випадку метод терапії; застосовувати окремі психотерапевтичні вправи та методики.

Індивідуальне завдання 1

1. Підготувати відповідь на запитання (модульна папка):

- Розкрити сутність способів психічного впливу на людину в умовах психотерапевтичної взаємодії: вплив; маніпулювання; керування; формування.
- Методи психотерапії: аналітичні; навчальні; розвивальні; трансформуючі; моделюючі; спонукаючі.

2. Реферат.

Тематики рефератів:

1. Ретроспективний аналіз розвитку психотерапії як науки.
2. Області самосвідомості та функціонування особистості.
3. Причини посилення інтересу до практичної психології.
4. Основні історичні події розвитку практичної психології.
5. Зв'язок психотерапії з іншими науками та дисциплінами.
6. Інтеграція психотерапії з фундаментальними прикладними науками.
7. Міжкультуральний характер психотерапії, його соціальне значення.

Література:

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. – М., 1997. – 368 с.
2. Александров А. А. Интегративная психотерапия. - СПб: Питер, 2010. – 352 с.
3. Александров А.А. Современная психотерапия. – М., 1998. – 335 с.
4. Бурлачук Л. Ф., Жидко М. Е., Кочарян А. С. Психотерапия. – СПб: Питер, 2010. – 496 с.
5. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. СПб.: Питер, 1999. 528 с.
6. Дмитриева Н. В., Короленко Ц. П. Личностные расстройства. - СПб: Питер, 2010. – 400 с.
7. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. – СПб: Питер, 2010. – 672 с.
8. Кондрашенко В.Т. Общая психотерапия /В.Т. Кондрашенко, Д.И. Донской. -5-е изд., испр. – М.; Ин-т Психотерапии, 2001. - 454с.
9. Литвак Михаил Ефимович. Из Ада в Рай: Избранные лекции по психотерапии: Учебное пособие /М.Е.Литвак. - Ростов н/Д Феникс, 2002.
10. Минутко Виталий Леонидович. Справочник психотерапевта /В. Л.Минутко. - 2-е изд., перераб. и доп. -СПб.: Питер, 2002. - 442с.
11. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни. – М., 1995. – 336 с.
12. Психотерапевтическая энциклопедия. - СПб.: Питер ком, 1999. -752с.

13. Психотерапия/ Под ред. Б.Д. Карвасарского.- СПб: Издательство «Питер», 2000.- 544с.-(Серия «Национальная медицинская библиотека).
14. Соколова Елена Теодоровна. Психотерапия: теория и практика: Учебное пособие для студ. вузов /Е. Т. Соколова. -М.: Академия, 2002. - 365с.
15. Шевченко Ю.С. Психокоррекция: теория и практика. – М., 1995. – 224 с.
16. Уолен С., Р. ДиГусепп, Р. Уэсслер. Рационально-эмотивная психотерапия. – М., 1997. – 257 с.
17. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. В. Психология и психотерапия семьи. – - СПб/б: Питер, 2010. – 672 с.

Індивідуальне завдання 2

1. Розкрити сутність основних технічних засобів психотерапії (модульна папка):

- Сугестивні техніки терапії.
- Психіка і соматичні розлади. Психологічні основи фізичних розладів.
- Спроби "духовного" зцілення людини.
- Директивні методики.
- Динамічні напрями.
- Вербальні та невербальні методи.

2. Розкрити сутність індивідуальної та групової форм проведення психотерапії (модульна папка):

- Необхідні умови індивідуальної психотерапії.
- Основні стадії індивідуальної психотерапії.
- Поняття групи і групової динаміки.
- Методи групової психотерапії.

3. Реферат.

Тематику рефератів:

2. Механізми психоаналітичної техніки.
3. Принципи класифікації та основні напрями в психотерапії.
4. Психотерапевтичне втручання як конкретний психотерапевтичний засіб.
5. Психологічна корекція як спрямований психологічний вплив.
6. Основні напрями психотерапії в рамках розвитку психології особистості.
7. Основні історичні події розвитку практичної психології.
8. Специфіка інструменту психотерапевтичного впливу (за Кратохвиллом).

Література:

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. – М., 1997. – 368 с.
2. Александров А. А. Интегративная психотерапия. - СПб/б: Питер, 2010. – 352 с
3. Александров А.А. Современная психотерапия. – М., 1998. – 335 с.
4. Бурлачук Л. Ф., Жидко М. Е., Кочарян А. С. Психотерапия. – СПб/б: Питер, 2010. – 496 с.
5. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. СПб.: Питер, 1999. 528 с.
6. Дмитриева Н. В., Короленко Ц. П. Личностные расстройства. - СПб/б: Питер, 2010. – 400 с.
7. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. – СПб/б: Питер, 2010. – 672 с.
8. Кондрашенко В.Т. Общая психотерапия /В.Т. Кондрашенко, Д.И. Донской. -5-е изд., испр. – М.; Ин-т Психотерапии, 2001. - 454с.

9. Литвак Михаил Ефимович. Из Ада в Рай: Избранные лекции по психотерапии: Учебное пособие /М.Е.Литвак. - Ростов н/Д Феникс, 2002.
10. Минутко Виталий Леонидович. Справочник психотерапевта /В. Л.Минутко. - 2-е изд., перераб. и доп. -СПб.: Питер, 2002. - 442с.
11. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни. – М., 1995. – 336 с.
12. Психотерапевтическая энциклопедия. - СПб.: Питер ком, 1999. -752с.
13. Психотерапия/ Под ред. Б.Д. Карвасарского.- СПб: Издательство «Питер», 2000.- 544с.- (Серия «Национальная медицинская библиотека»).
14. Соколова Елена Теодоровна. Психотерапия: теория и практика: Учебное пособие для студ. вузов /Е. Т. Соколова. -М.: Академия, 2002. - 365с.
15. Шевченко Ю.С. Психокоррекция: теория и практика. – М., 1995. – 224 с.
16. Уолен С., Р. ДиГусепп, Р. Уэсслер. Рационально-эмотивная психотерапия. – М., 1997. – 257 с.
17. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. В. Психология и психотерапия семьи. – - СПб/б: Питер, 2010. – 672 с.

Індивідуальне завдання 3

1. Розкрити сутність психологічних понять (письмово):

- Емоційна співучасність.
  - Психологічна підтримка.
  - Емпатичність.
  - Конгруентність.
  - Щирість.
  - Довіра.
2. Підготувати доповідь (повідомлення): «Навчання в області психотерапії в Україні та Росії».
3. ***Реферат.***

Теми рефератів:

1. Роль взаємин психотерапевта з клієнтом в психотерапії.
2. Кваліфікаційна характеристика психолога та психотерапевта.
3. Система підготовки практичного психолога і психотерапевта в Україні та за кордоном.
4. Організація психотерапевтичної допомоги в Україні та за кордоном.
5. Навчання в області психотерапії.

Література:

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. – М., 1997. – 368 с.
2. Александров А. А. Интегративная психотерапия. - СПб/б: Питер, 2010. – 352 с.
3. Александров А.А. Современная психотерапия. – М., 1998. – 335 с.
4. Бурлачук Л. Ф., Жидко М. Е., Кочарян А. С. Психотерапия. – СПб/б: Питер, 2010. – 496 с.
5. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. СПб.: Питер, 1999. 528 с.
6. Дмитриева Н. В., Короленко Ц. П. Личностные расстройства. - СПб/б: Питер, 2010. – 400 с.
7. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. – СПб/б: Питер, 2010. – 672 с.

8. Кондрашенко В.Т. Общая психотерапия /В.Т. Кондрашенко, Д.И. Донской. -5-е изд., испр. – М.; Ин-т Психотерапии, 2001. - 454с.
9. Литвак Михаил Ефимович. Из Ада в Рай: Избранные лекции по психотерапии: Учебное пособие /М.Е.Литвак. - Ростов н/Д Феникс, 2002.
10. Минутко Виталий Леонидович. Справочник психотерапевта /В. Л.Минутко. - 2-е изд., перераб. и доп. -СПб.: Питер, 2002. - 442с.
11. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни. – М., 1995. – 336 с.
12. Психотерапевтическая энциклопедия. - СПб.: Питер ком, 1999. -752с.
13. Психотерапия/ Под ред. Б.Д. Карвасарского.- СПб: Издательство «Питер», 2000.- 544с.-(Серия «Национальная медицинская библиотека»).
14. Соколова Елена Теодоровна. Психотерапия: теория и практика: Учебное пособие для студ. вузов /Е. Т. Соколова. -М.: Академия, 2002. - 365с.
15. Шевченко Ю.С. Психокоррекция: теория и практика. – М., 1995. – 224 с.
16. Уолен С., Р. ДиГусепп, Р. Уэслер. Рационально-эмотивная психотерапия. – М., 1997. – 257 с.
17. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. В. Психология и психотерапия семьи. – - СПб/б: Питер, 2010. – 672 с.

Індивідуальне завдання № 4

1. Законспектувати (модульна папка):

- Фази розвитку дитини. Прояв фазної фіксації в дорослої людини.
- Активна участь клієнта в психотерапевтичному процесі.
- Метод вільних асоціацій.
- Метод сенсорної фрустрації.
- Регресія.
- Цензура.
- Безсвідоме, підсвідоме, свідоме.
- Ід, его, суперего.

2. Реферат.

Теми рефератів:

1. Місце психоаналізу в системі психологічних, психіатричних та психотерапевтичних наук.
2. Зв'язок психоаналізу з іншими медичними та суспільними науками.
3. Основні функції психоаналізу. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання.
4. Механізми психологічного захисту.
5. Загальна концепція психологічного виникнення неврозів в рамках психоаналізу.
6. Роль Супер-Его в невротичному конфлікті.
7. Техніки класичного психоаналізу.
8. Психологічний захист і опір. Етапи роботи з опором.
9. Базисна модель психоаналітичної роботи з клієнтом.
10. Основні стадії психоаналізу.
11. Базисні техніки психоаналізу.
12. Метод вільних асоціацій.
13. Метод тлумачення сновидінь.
14. Інтерпретація в психоаналізі.
15. Аналіз опору в психоаналізі.

16. Аналіз переносу.

Індивідуальне завдання 5

1. Законспектувати (модульна папка):

- 1.1. Діагностика в психоаналітичній психотерапії.
- 1.2. Індивідуальна психоаналітична психотерапія.
- 1.3. Групова психоаналітична психотерапія.
- 1.4. Показання, тривалість, ефективність психоаналітичної психотерапії.

2. Реферат.

Теми рефератів:

1. Техніки дитячого психоаналізу.
2. Механізми і техніки індивідуальної психології А.Адлера.
3. Основні теоретичні положення аналітичної теорії К.Г. Юнга.
4. Основні підходи та прийоми в психотерапевтичних бесідах.
5. Сновидіння та його роль в психічному житті людини за З. Фрейдом та К.Г. Юнгом.
6. Архетип Трикстера та його особливості.
7. Поняття Самості в працях Юнга.
8. Компенсаторні можливості психіки.
9. Самоствердження особистості та його зв'язок з типами перевершеності за А. Адлером.

Індивідуальне завдання 6

1. Законспектувати (модульна папка):

- Фази розвитку дитини. Проблематика кожної фази, відображена в дорослій людині.
- Теорія конфлікту.
- Теорія афектів.
- Принципи психодинамічної терапії.
- Захист і тривога.

2. Реферат.

Теми рефератів:

1. Психоаналіз як метод пізнання.
2. Лікувальний психоаналіз.
3. Пренатальна, оральна, анальна, фалічна, едипальна, латентна, пубертат. Складнощі в проходженні кожної фази. Точки фіксації. Реактивні утворення.
4. Навчання конструктивним стосункам з об'єктом.
5. Розвиток особистісного стержня.
6. Психотичний рівень. Межовий рівень. Нарцисизмовий рівень. Невротичний рівень. Особливості функціонування, клінічні прояви та симптоми, скарги клієнта, особливості переносу та контрпереносу, принципи роботи з представниками кожного з рівнів функціонування.
7. Нарцисизмовий гомеостаз. Нормальний, патологічний, злякисний нарцисизм, антисоціальність.
8. Становлення особистісно-орієнтованої (реконструктивної) психотерапії як самостійного напрямку.
9. Типи захисту при екзистенційній тривозі.

10. Нарцисизм і самість.
11. Методи психоаналітичної терапії.
12. Методи групової психодинамічної терапії.

Індивідуальне завдання 7

1. **Зробити порівняльний аналіз підходів до роботи з клієнтів** гуманістичного, поведінкового або когнітивного напрямку та глибинної психології (на вибір).
2. **Підготувати доповідь (повідомлення) на одну з тем:**
  - Етапи і техніки когнітивної психотерапії.
  - Показання до когнітивної психотерапії.
  - Модель розладів і діагностика в поведінковій психотерапії. Техніки поведінкової терапії: стимульний контроль, контроль наслідків, моделююче навчання, когнітивні методи.
  - Зв'язок між поведінковою терапією та психоаналізом.
  - Методика клієнт-центрованої розмовної психотерапії: емпатія, безумовне прийняття, самоконгруентність.
  - Механізми і техніки роджеріанської психотерапії.
  - Принципи гештальттерапії.
  - Поняття "тут і тепер", принцип "гарячого стільця", спілкування з важливим відсутнім об'єктом, рольовий монолог, набуття нового досвіду при актуалізації переживань на сеансі, "закриття гештальту".
  - Техніки роботи гештальттерапевта.
3. **Підібрати приклади психотерапевтичних** прийомів, технік, вправ психологічної корекції особистості дитини, що відноситься до когнітивно-поведінкового та екзистенційно-гуманістичних підходів роботи з дитиною.

4. **Реферат.**

Теми рефератів:

1. Основи когнітивної психотерапії та психокорекції.
2. Когнітивно-аналітичний та когнітивно-поведінковий напрями когнітивної психотерапії.
3. Патогенез психопатологічних розладів особистості.
4. Когнітивна реатрибуція по Беку.
5. Когнітивно-аналітична психотерапія Келлі.
6. Когнітивне навчання за Хофманном.
7. Когнітивно-поведінкова психотерапія.
8. Агресія як соціальне навчання.
9. Наслідування та ідентифікація в теорії А. Бандури.
10. Проблема очікування в соціально-когнітивній теорії.
11. Проблема соціалізації та її вирішення в теоріях навчання.
12. Психотерапевтичні прийоми Мейхенбаума.
13. Індивідуальна програма психотерапевтичного навчання М. Махоні та її етапи.
14. Раціональна психотерапія П. Дюбуа.
15. Соціально-психологічний тренінг.
16. Поведінковий тренінг: тренінг асертивності.
17. Розмовна психотерапія в світлі психоаналітичної концепції.
18. Основні техніки НЛП.

19. Учіння К`єркегора.
20. Релігійні та атеїстичні екзистенціалісти.
21. Проблема самоактуалізації в роботах А. Маслоу.
22. Розвиток емпатії у спілкуванні з дитиною.
23. Проблема емпатійного слухання в психотерапії.
24. Екзистенційний психоаналіз Ж.-П. Сартра.
25. Дизайнанааліз Л. Бінсвангера, М. Босса, Мея, Страуса, Куна.
26. Логотерапія Франкла.
27. Типологія цінностей Франкла.
28. Основні напрями людино центрованої психотерапії К. Роджерса та Р. Санфорда.
29. Техніки гештальттерапії.
30. Заповіти К. Наранхо.
31. Дзен-тарапія.
32. Поведінковий напрямок в психотерапії. Основні методи. Історія розвитку.
33. Раціонально-емотивні психотерапія Альберта Елліса.
34. Поведінковий напрямок в психотерапії. Бихевіоральна психотерапія Павлова і Скіннера.
35. Нейролінгвістичне програмування Гріндера і Бендлера.
36. Гуманістичний напрямок в психотерапії. Основні методи. Історія розвитку.
37. Клієнт-центрована терапія Карла Роджерса.
38. Логотерапія Франкла.
- 39.** Гештальттерапія Фредеріка Перлза.

Література

1. Александров А. А. Современная психотерапия. Курс лекций — СПб.: «Академический проект», 1997 — 335 с.
2. Андреас С., Фолкнер Ч. НЛП. Новые технологии достижения успеха. — К.: София; М.: ИД Гелиос, 2001.
3. Баттерворт Дж., Харрис М. Принципы психологии развития. М.: Когито-Центр, 2000. - 350 с.
4. Бек А., Джудит С. [Когнитивная терапия: полное руководство](#) — М.: «Вильямс», 2006. — С. 400.
5. Бек А., Раш А., Шо Б., Эмери Г. Когнитивная терапия депрессии. — СПб.: Питер, 2003. —
6. Бек А., Фримен А. Когнитивная психотерапия расстройств личности. — СПб.: Питер, 2002.
7. Бендлер Р., Гриндер Д. [Структура магии](#). — СПб.: Прайм-Еврознак, 2004.
8. Бендлер Р., Гриндер Д. [Из лягушек — в принцы](#). Вводный курс НЛП тренинга. — М.: Флинта, 2000.
9. Бендлер Р, Гриндлер Д. Шаблоны гипнотических техник Милтона Эриксона с точки зрения НЛП. — Симферополь: Реноме, 1999.
10. Булюбаш И.Д. Руководство по гештальт-терапии. М., 2004.
11. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта. СПб., «Питер», 2001.
12. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. - СПб.: Питер, 1997. - 336 с.

13. Васильева О. Б. [Когнитивно-бихевиоральный подход в психотерапии и консультировании: Хрестоматия](#) /Сост. Т. В. Власова. — Владивосток: ГИ МГУ, 2002. — 110 с.
14. Гершон Д., Страуб Г. Эмпаурмент: Искусство творить такую жизнь, какую вы хотите. — Москва: Советско-Американская Гуманитарная Инициатива, Golubka. — 1992, 104 с.
15. Гриндер Д., Бостик-Сен Клер К. [Шёпот на ветру](#). Новый код в НЛП. — М.: Прайм-Евروزнак, 2005.
16. Гриншпун И.Б., Морозова Е.А. Психодрама
17. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП. — СПб.: Питер, 2002.
18. Захарян И.С. - В сб.: Гештальт-терапия и консультирование, МИГТиК, 2001.
19. Ковалев С.В. Перепрограммирование собственной судьбы. — М.: «КСП+», 2002. — 784 с
20. Крэйн У. Секреты формирования личности. — СПб.: Прайм-Евروزнак, 2002. — 512 с.
21. Лебедева Н., Иванова Е. Путешествие в гештальт: теория и практика. СПб, «Речь», 2004, с. 18 – 40.
22. МакМаллин Р. Практикум по когнитивной терапии. — СПб., 2001.
23. Маслоу А. Самоактуализация. — В сб.: Психология личности. М., МГУ, 1982, с. 108-117.
24. Милтон Дж. [Психоанализ и когнитивно-поведенческая терапия — конкурирующие парадигмы или общая почва?](#) // Журнал практической психологии и психоанализа. — 2005. — № 4.
25. Мей Р. Любовь и воля. «Рефл-бук» - «Ваклер», 1997, с. 62-190.
26. Мей Р. Искусство психологического консультирования. М., «Класс», 1994.
27. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. — СПб.: Питер, 2000. — 464 с.
28. О'Коннор Д., Сеймор Д. Введение в НЛП. — Челябинск: Версия, 1997
29. Орлов А.Б. Человекоцентрированный подход в психотерапии.
30. Паттерсон С., Уоткинс Э. Теории психотерапии. — 5-е изд. — СПб.: Питер, 2003. — Гл. 8.
31. Первин Л., Джон О. Психология личности. Теория и исследования. — М., 2000. — 607 с.
32. Перлз Ф., Гудман П. Теория гештальт-терапии. М., Ин-т общегуманитарных исследований, 2001.
33. Перлз.Ф. Эго, голод и агрессия.
34. Перлз.Ф. Опыты психологии самопознания. М., «Гиль-Эстем», 1993.
35. Польстер И., Польстер М. Интегрированная гештальт-терапия. М., «Класс», 1997, с. 138-164.
36. Роджерс К. Клиенто-центрированная терапия. М.: "Рефл-бук", К.: Ваклер, 1997.
37. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. М., «Прогресс-Универс», 1994, гл.17,18.
38. Робин Ж-М. Гештальт-терапия.
39. Роджерс Карл. Клиент-центрированная психотерапия: Теория, современная практика и применение /Е.Роджерс; Пер. с англ. Т.Рожковой, Ю.Овчинниковой, Г.Пимочкиной под ред.С.Римского. -М.: Апрель-Пресс: ЭКСМО-Пресс, 2002, - 506с.
40. Скиннер Б. Оперантное поведение//История зарубежной психологии: Тексты. М., 1986. - С. 60-82.
41. Соколова Е. Т. Психотерапия: Теория и практика. — М.: Академия, 2002. — Гл. 3.
42. Соколова Е.Е. Тринадцать диалогов о психологии. — М.: Смысл, 1995. — С. 653.
43. Федоров Александр Петрович. Когнитивно-поведенческая психотерапия /А.Г. Федоров. — СПб.: Питер, 2002, — 334с.
44. Франкл В. Человек в поисках смысла. — В кн.: Франкл В. Доктор и душа. СПб, «Ювента», 1997.
45. Франкл В. Человек в поисках смысла. М., «Прогресс», 1990, с. 54-69, 321-333.
46. Фромм Э. Иметь или быть. М., «Прогресс», 1986.

47. Холмогорова А. Б., Гаранян Н. Г. [Когнитивно-бихевиоральна психотерапія](#) // Основные направления современной психотерапии / Под. ред. А. М. Боковой. — М.: Когито-центр, 2000. — С. 224-267.
48. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - СПб., Питер, 1997. - 608 с.
49. Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. - СПб.: Изд-во Пирожкова, 2001.

Індивідуальне завдання 8

1. Підготувати доповідь (повідомлення) на одну з тем:

- Класифікації сугестії. Навіювання (сугестія).
- Навіювання у стані бадьорості. Навіювання у стані гіпнотичного сну.
- Показання і протипоказання до здійснення гіпнотерапії.
- Техніки і методики словесного навіювання.
- Концепція лікувального впливу стресогенної ситуації як системи ефективного психологічного втручання.
- Поєднаний вплив на свідому і несвідому частини психіки пацієнта, позитивне напруження, створене емоційно-стресовою ситуацією.
- Техніки: сократичний діалог, емоційно-стресовий гіпноз і аутогенне тренування.
- Терапевтичні підходи при суїцидах і причини суїцидальної поведінки; допомога людям, які пережили суїцидальну кризу; робота з групами ризику.
- Особливості роботи з умираючими.
- Техніки психотерапії при кризових станах.

2. Підібрати приклади психотерапевтичних прийомів, технік, вправ психологічної корекції особистості дитини, що відносяться до напрямів: арт-терапія, тілесно-орієнтована терапія, позитивна психотерапія, сугестивні методи тощо.

3. Реферат.

Теми рефератів:

1. Поєднання гіпнозу з іншими психотерапевтичними техніками та процедурами.
2. Морально-етичні та правові аспекти використання сугестивних технік. Метод самонавіювання.
3. Показання, ефективність, тривалість лікувальної дії.
4. Техніки та методики аутогенного тренування.
5. Сугестивна психотерапія. Гіпнотерапія. Аутогенне тренування. Гіпноз.
6. Історія розвитку гіпносугестивної психотерапії.
7. Арттерапія.
8. Психодрама Морено.
9. Чинники, що впливають на ефективність групової психотерапії.
10. Термінальна психотерапія.
11. Сінемалогія як метод психотерапії та психокорекції.
12. Терапевтичний ефект арттерапії.
13. Бібліотерапія.
14. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана.
15. Холдінг-терапія.

Література

1. Анцыферова Л.И. Психология самоактуализирующейся личности в работах Абрахама Маслоу // Вопросы психологии. 1973. №4. - С. 173-180.
2. Блейхер В. М. Патопсихологическая диагностика. Киев, 1986.
3. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М., 1988.
4. Ганнушкин П.Б. Клиника психопатий: Их статика, динамика и систематика. – М., 1933.
5. Лебединский В. В. Нарушения психического развития у детей. М., 1985.
6. Зейгарник Б. В., Братусь Б. С. Очерки по психологии аномального развития личности. М., 1980.
7. Карвасарский Б. Д. Медицинская психология. – Л., 1982.
8. Карвасарский Б. Д. Неврозы. – М., 1990.
9. Карвасарский Б. Д. Психотерапия. – М., 1985.
10. Кемпински А. Психопатология неврозов. – Варшава, 1975.
11. Левченко И. Ю. Патопсихология: теория и практика. М., 2000.
12. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации у детей и подростков. – Л., 1983.
13. Максимова Н. Ю., Милютин Е. Л. Курс лекций по детской патопсихологии. Ростов-на-Дону, 2000.
14. Мамайчук И. И. Психология дизонтогенеза. СПб., 2000.
15. Маслоу А. Самоактуализация // Психология личности. Тексты. - М.: МГУ, 1982. - С. 108-117.
16. Методы исследования в психологии / Под ред. Т.В. Корниловой. М., 1998.
17. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. СПб.: Питер, 2000. 464 с.
18. Обухов Я. Л. Символодрама. Кататимно-имагинативная психотерапия детей и подростков. – М.: Эйдос, 1997. – 112 с.
19. Орлов А.Б. К. Роджерс и современный гуманизм //Вестник МГУ. Серия 14. Психология. - 1990. № 2. - С. 55-58.
20. Пошан Т., Дюма К. Абрахам Маслоу и Хайнс Кохут: сравнение // Иностранная психология. - Т.1. - № 1. 1993. - С. 18-26.
21. Практикум по патопсихологии/Под ред. Б.В. Зейшарник, В.В. Николаевской.
22. Роджерс К. К науке о личности//История зарубежной психологии. Тексты. - М., 1986. - С. 200-230.
23. Роджерс К. Несколько важных открытий//Вестник МГУ. - Серия 14. Психология. - 1990. - № 2. - С. 58-65.
24. Роджерс К. Клиенто-центрированная терапия. - М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 1997. - 320 с.
25. Роджерс как основатель групп встреч//Рудестам Н. Групповая психотерапия. - М.: Прогресс, 1982. - С. 100-132.
26. Соколова Е.Е. Тринадцать диалогов о психологии. М., 1994. - С. 264-274.
27. Тобан С. Сравнение психоаналитической Я-психологии и личностно-центрированной терапии К. Роджерса//Иностранная психология. - Т.1. - № 1. - 1993. - С. 7-17.
28. Холл К., Линдсей Г. - Теории личности. - М., 1997.
29. Хрестоматия по патопсихологии/Сост. Б.В. Зейгарник. – М., 1981.
30. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - СПб.: Питер, 1997.

Індивідуальне завдання 9

1. Підготувати доповідь (повідомлення) на одну з тем:

- Основні напрями психотерапії, що застосовують для дітей та підлітків та їх модифікації.

- Актуалізація внутрішньої проблематики у грі та лікувальний вплив ігрового процесу.
  - Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.
  - Визначення сімейної психотерапії. Техніки і прийоми сімейної психотерапії.
  - Визначення проблеми сімейної терапії та її розуміння: первинні інтерв'ю.
- 2. Підібрати приклади психотерапевтичних** прийомів, технік, вправ психологічної корекції особистості дитини, що відноситься до напрямів: психотерапія дітей та підлітків; ігрова психотерапія, музикотерапія, сімейна психотерапія тощо.
- 3. Реферат.**

Теми рефератів:

1. Визначення та основні поняття психотерапії та психокорекції. Історія розвитку психокорекції та психотерапії.
2. Фізіологічні і психологічні основи психокорекції та психотерапії.
3. Механізми дії психотерапії.
4. Принципи класифікації та основні напрями в психотерапії.
5. Основні форми психотерапії. Індивідуальна психотерапія.
6. Психологічні особливості індивідуальної психотерапії.
7. Специфіка групової психотерапії.
8. Методика й техніка кататимно-імажитивної психотерапії.
9. Символіка сну наяву: стандартні мотиви. Показання та протипоказання до застосування.
10. Тілесний вимір психоаналітичного діалогу.
11. Мова тіла у традиційній обстановці.
12. Тілесний діалог у розширеній обстановці. Метод і техніки роботи.
13. Музикотерапевтичне вчення. Практика, дослідження.
14. Психоаналітичне обґрунтування тілесноорієнтованого методу, показання до застосування, результати роботи.
15. Сімейна психотерапія.
16. Історичний розвиток і школи сімейної терапії. Техніки лікування.
17. Концепти й методика, орієнтовані на системну теорію
18. Обстановка й умови здійснення подружньої психотерапії.
19. Ігрова сімейна психотерапія.
20. Використання «жетонної системи» в роботі з дітьми.
21. Психодинамічний напрям в роботі з сім'єю.
22. Системний напрям роботи з сім'єю.
23. Стратегічний напрям роботи з сім'єю.
24. Парадоксальний напрям роботи з сім'єю.
25. Методика «сімейна скульптура».
26. «Метод «сімейна хореографія».
27. «Рольова карточна гра».

Література:

1. Баркан А.И., Практическая психология для родителей, или Как научиться понимать своего ребенка. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. – 432 с.
2. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: терапия и практика. - Киев, 1997.
3. Бретт Дорис. Жила-была девочка, похожая на тебя: Психотерапевтические истории для детей. – М.: «Класс», 2000. - 224с.
4. Буянов М. И. Психотерапия неврозов у детей и подростков (суггестивные и тренировочные методики). — М., 1976.
5. Буянов М. И. Клиника и лечение энуреза в детском возрасте. Методические рекомендации. М., 1977.
6. Елизаров А.Н. Психологическое консультирование семьи: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2005. – 400 с.
7. Емоційний розвиток дитини/Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. –К.:Мікрос-СВС, 2003. – 112 с.
8. Игумнов Сергей. Психотерапия и психокоррекция детей и подростков. Изд-во Института психотерапии, 2011. – 112 с.
9. Кендал Ф.С. Психотерапия детей и подростков. - СПб.: Питер, 2002 год. - 432 с.
10. Костина Л. Игровая терапия с тревожными детьми. - СПб.: Речь, 2001ю - 160с.
11. Лендрет Г.И. Игровая терапия: искусство отношений. - М.: Международная педагогическая академия. 1992.
12. Лендрет Г., Хоумер Л., Словер Дж. Игровая терапия как способ решения проблем ребенка. М.: НПО «МОДЭК», 2001. - 320с.
13. Лойшен, Шэрон. Психологический тренинг умений. Школа Вирджинии Сатир /Пер. с англ, Н.В. Кулигина. - СПб.: Питер, 2001. - 156с.
14. Малкина-Пых И.Г. Семейная терапия. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
15. Марковская И.М. Тренинг взаимодействия родителей с детьми. – СПб.: ООО Издательство «Речь», 2002. – 150 с.
16. Мустакас К. Игровая терапия. - СПб.: Речь, 2000. - 282с.
17. Никольская И.М., Грановская Р. М. Психологическая защита у детей.- СПб: Речь, 2000.
18. Осипова А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов ВУЗов. - М.: ТЦ «Сфера», 2001. - 512с.
19. Сатир Вирджиния. Психотерапия семьи / В.Сатир; Пер. с англ. И.Авидон, О.Исаковой. - СПб.: Речь, 2001. - 283с.
20. Семиченко В.А. Психологія особистості. – К.: Видавець Ешке О.М., 2001. – 427 с.
21. Системная семейная психотерапия (под ред. Э. Г. Эйдемиллера). — СПб: Питер, 2002.
22. Руководство по психотерапии/Под ред. В. Е. Рожнова. — М., 1974., с. 189-197.
23. Таланов В.Л., Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. – СПб.: Сова, М.: ЕКСМО, 2005. – 928 с.
24. Фиджеральд Роберт. Эклети́ческая психотерапия /Р.Фиджеральд; Пер. с англ. А.И. Копытина. -СПб.:Питер, 2001. -320с.
25. Шерман Р., Фредман Н. Структурированные техники семейной и супружеской терапии: Руководство. – М.: Независимая фирма «Класс, 1997. – 336 с.
26. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В. В. Семейная психотерапия. Л.: Медицина, 1990.
27. Эйдемиллер Эдмонд Георгиевич, Юстацкис, Викторас. Психология и психотерапия семьи. - 3-е изд. - СПб.: Питер, 2001. -651с.

28. Эйдемиллер Э.Г., Добряков И.В., Никольская И.М. Семейный диагноз и семейная психотерапия. Учебное пособие для врачей и психологов. — СПб: Речь, 2003.

Індивідуальне завдання 10

1. **Підготувати доповідь (повідомлення) на одну з тем:**

- Сутність психотерапії неврозів, межових станів, депресій.
- Часткові прояви психосоматичних розладів: порушення травної системи, психосоматичні шкіряні порушення, порушення рухової системи, порушення ендокринної системи, респіраторні порушення, порушення серцево-судинної системи, алергічні прояви.
- Психовегетативні порушення.
- Синдром хронічної втоми, нервова анорексія, головний біль тощо.
- Умови, що викликали і підтримують захворювання.
- Терапевтичні фактори, що сприяють усуненню захворювання.
- Зіставлення скарг і дій пацієнта, що впливають із терапевтичних норм поведінки, перенесення їх у багатовимірну терапію.

2. **Підготувати науково-дослідний проект з будь-якої теми за вибором за планом:**

1. Основні положення напряму, підходу.
2. Особливості напряму, підходу.
3. Ціль психотерапії в рамках напряму підходу.
4. Поняття, що відносяться до процесу психотерапевтичної роботи з клієнтом.
5. Вимоги та очікування від клієнта.
6. Техніки й методи.
7. Оцінка ефективності психотерапії.

1. Теми науково-дослідного проекту:

2. Динамічний напрям в психотерапії. Класичний психоаналіз Зігмунда Фрейда.
3. Динамічний напрям в психотерапії. Характероогічний психоаналіз Карен Хорні.
4. Динамічний напрям в психотерапії. Гуманістичний психоаналіз Еріка Фромма.
5. Динамічний напрям в психотерапії. Індивідуальна психологія і психотерапія Альфреда Адлера.
6. Динамічний напрям в психотерапії. Аналітична психотерапія Карла Густава Юнга.
7. Групова психотерапія.
8. Сімейна психотерапія.
9. Поведінковий напрям в психотерапії. Раціонально-емотивна психотерапія Альберта Елліса.
10. Поведінковий напрям в психотерапії. Біхевіоральна психотерапія Павлова і Скіннера.
11. Нейролінгвістичне програмування Гриндера і Бендлера.
12. Гуманістичний напрям в психотерапії. Клієнт-центрована терапія Карла Роджерса.
13. Гуманістичний напрям в психотерапії. Логотерапія Віктора Франкла.
14. Гуманістичний напрям в психотерапії. Гештальттерапія Фредерика Перлза.
15. Трансактний аналіз Еріка Берна.
16. Сугестивна психотерапія.
17. Арттерапія.
18. Психодрама Морено.
19. Наративна терапія.
20. Музикотерапія.
21. Тілесно-орієнтована психотерапія.
22. Пісочна психотерапія.
23. Психотерапія дітей та підлітків.
24. Ігрова психотерапія.
25. Кататимно-імажинативна психотерапія.
26. Екзистенційна психотерапія.
27. Сказкотерапія.

Література:

1. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуаций и психологическая защита // Психол. журн. 1994. - Т. 15. № 1. - С. 3-19.
2. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Клиническая патопсихология. М.: МПСИ, 2006.
3. Братусь Б.С. Аномалии личности. М.: Мысль, 1988.
4. Василюк Ф.Е. Психология переживания. - М., 1994.
5. Василюк Ф.Е. Жизненный мир и кризис: типологический анализ критических ситуаций // Психол. журн. 1995. Т. 16. № 3. - С. 90-101.
6. Виллюнас В.К. Психология эмоциональных явлений.- М., 1976.
7. Зейгарник Б.В. Патопсихология. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986.
8. Каплан Г.И., Сэдок Б.Дж. Клиническая психиатрия. М.: Медицина, 2002. Т.1 (Главы 1-3, 6-8, 10-13, 19, 20), Т.2 (Глава 21, Приложение).

9. Карвасарский Б.Д. К 21 Психотерапевтическая энциклопедия – СПб.: Питер Ком, Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Новейший справочник. – М.: Изд-во Эксмо; СПб.: Сова, 2003. – 928 с.
10. Карсон Р., Батчер Дж., Минека С. Анормальная психология. СПб.: Питер, 2005.
11. Корсакова Н.К., Московичюте Л.И. Клиническая нейропсихология. М.: Академия, 2003.
12. Клиническая психология / Под ред. Б.Д. Карвасарского. СПб.: Питер, 2002/2006
13. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. СПб.: Питер, 2002.
14. Клиническая психология: Словарь / Под ред. Н.Д. Твороговой. М.: Пер Сэ, 2006.
15. Критская В.П., Мелешко Т.К., Поляков Ю.Ф. Патология психической деятельности при шизофрении: мотивация, общение, познание. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1991.
16. Лебединский В.В. Нарушения психического развития в детском возрасте. М.: Академия, 2003.
17. Либин А.В. Дифференциальная психология на пересечении европейских, российских и американских традиций М.: Смысл, 1999. - 532 с.
18. Лучков В.В., Рокитянский В.Р. Понятие нормы в психологии // Вестник МГУ, сер.14. Психология, 1987, № 2.
19. МакВильямс Н. Психоаналитическая диагностика. - М., 1998. 480 с.
20. Медицинская и судебная психология: Курс лекций / Под ред. Т.Б. Дмитриевой, Ф.С. Сафуанова. М.: Генезис, 2005.
21. Мясищев В.Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека//Мясищев В.Н. Психология отношений. М.: "Институт практической психологии, Воронеж НПО "МОДЭК", 1995. - С. 15-38.
22. Психотерапевтическая энциклопедия//Под ред. Карвасарского Б.Д. СПб.: Питер, 1998. - 752 с.
23. Психоаналитическая патопсихология / Под ред. Ж. Бержере. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2001.
24. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций. - М.: Прогресс, 1979.
25. Самосознание и защитные механизмы личности: Хрестоматия. Самара: Изд. дом "БАХРАХ-М", 2000. - 656 с.
26. Соколова Е.Т., Николаева В.В. Особенности личности при пограничных расстройствах и соматических заболеваниях. М., 1985.
27. Соколова Е.Т. Психотерапия: Теория и практика. М.: Академия, 2002/2006.
28. Смулевич А.Б. Расстройства личности. М., 2007.
29. Тхостов А.Ш. Психология телесности. М.: Смысл, 2002.
30. Тхостов А.Ш. Депрессия и психология эмоций // Депрессии и коморбидные расстройства / Под ред. А.Б. Смулевича. М., 1997.
31. Хомская Е.Д. Нейропсихология: Учебник для вузов. СПб.: Питер, 2003.
32. Ясперс К. Общая психопатология. М.: Медицина, 1997.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття "психотерапія". Мета навчання.
2. Об'єкт і предмет психотерапії.
3. Місце психотерапії в системі психологічних, психіатричних і психотерапевтичних наук.
4. Зв'язок психотерапії з іншими медичними та суспільними науками.
5. Основні функції психотерапії.
6. Показання і протипоказання до здійснення психотерапії.
7. Прогноз при психотерапії.
8. Базові критерії для оцінки показань і прогнозу.
9. Вторинні причини захворювання.
10. Психотерапевтичний контракт.
11. Класифікація психотерапевтичних методів.
12. Первинне інтерв'ю.
13. Сучасна психотерапія, її напрями.
14. Психопрофілактика. Види психопрофілактики.
15. Техніки і методики аутогенного тренування.
16. Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
17. Сімейна психотерапія.
18. Роль психотерапії у лікуванні психосоматичних захворювань.
19. Основні форми психотерапії. Групова та індивідуальна психотерапія.
20. Короткострокова прицільна психотерапія, її сутність і мета.
21. Індивідуальна довгострокова психотерапія, її мета.
22. Поняття "гіпноз" і "аутогенне тренування".
23. Техніки і методики аутогенного тренування.
24. Раціональна психотерапія.
25. Наркопсихотерапія.
26. Емоційно-стресова психотерапія.
27. Кризова психотерапія.
28. Концепція лікувального впливу стресогенної ситуації.
29. Позитивне напруження.
30. Терапевтичні підходи при суїцидах.
31. Особливості роботи з умираючими.
32. Техніки психотерапії при кризових станах.
33. Допомога людям, які пережили суїцидальну кризу.
34. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання.
35. Лікувальна психотерапія, її мета і завдання.
36. Вторинна вигода від наявності симптомів.
37. Значення проєкції в розпізнаванні невідомого.
38. Фази розвитку дитини: оральна, анальна, фалічна, генітальна.
39. Поняття "базової довіри".
40. Поняття "автономності".
41. Поняття "ініціативи та вини".

42. Поняття "ідентифікації з об'єктом".
43. Его-психологія. Поняття про психічні захисти. Поділ захистів на примітивні та зрілі.
44. Здатність до самовдосконалення – наявність "спостерігаючого Я".
45. Поняття "Его-синтонності" та "Его-дистонності", "сили Его".
46. Селф-психологія.
47. Теорія нарцисизму (Кохут, Менцос).
48. Основні поняття роджеріанської психотерапії.
49. Позитивне і негативне сприйняття власного "Я".
50. Залежність самоповаги від зовнішніх оцінок.
51. Рамкові умови.
52. Поняття вільних асоціацій.
53. Поняття емпатії.
54. Поняття фрустрації.
55. Рівні і типи організації особистості.
56. Психодинамічна теорія Юнга.
57. Основні положення адлеріанського вчення.
58. Поняття гуманістичного психоаналізу Фромма.
59. Концепція К. Хорні.
60. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Саллівана.
61. Теорія конфлікту.
62. Нарцисизм і самість.
63. Теорія об'єктних стосунків.
64. Теорія афектів.
65. Методи індивідуальної психоаналітичної психотерапії.
66. Показання, тривалість, ефективність психоаналітичної психотерапії.
67. Клієнт-центрована розмовна психотерапія.
68. Емпатія, безумовне прийняття, самоконгруентність.
69. Поведінкова психотерапія.
70. Модель розладів і діагностика в поведінковій психотерапії.
71. Мета, планування та показання до поведінкової терапії.
72. Техніки поведінкової терапії.
73. Когнітивні методи поведінкової терапії.
74. Зв'язок між поведінковою терапією та психоаналізом.
75. Перевірка ефективності, завершення поведінкової терапії.
76. Ігрова терапія.
77. Арт-терапія.
78. Показання, успішність застосування методу арттерапії.
79. Показання, успішність застосування кататимно-імажитивної психотерапії.
80. Терапія творчим самовираженням. Показання і протипоказання до застосування.
81. Лікувальний вплив ігрового процесу.
82. Метод і техніки роботи в тілесно орієнтованій психотерапії.
83. Метод і техніки роботи в музикотерапії.
84. Гештальттерапія. Поняття "тут і тепер".

85. Принцип "гарячого стільця". Спілкування з важливим відсутнім об'єктом.
86. Психодрама.
87. Визначення сімейної психотерапії.
88. Концепти і методики подружньої психотерапії.
89. Теорія трансактного аналізу Берна.
90. Клієнт-центрована терапія К. Роджерса.
91. Екзистенційна психотерапія Маслоу.
92. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
93. Техніки роботи гештальту.
94. Танцотерапія.
95. Невербальні психотерапевтичні методики.
96. Прогресивна м'язова релаксація.
97. Східні методики медитації.
98. Групова психотерапія. Види групової терапії.
99. Групова динаміка.
100. Кризова, короткофокусна, довготривала психотерапія.
- 101.** Показники ефективності психотерапії.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ ДО ВСЬОГО КУРСУ

1. Загальна характеристика когнітивного підходу в психотерапії.
2. Поведінковий напрям психотерапії, його характеристика.
3. Загальна характеристика гіпноугестивної психотерапії.
4. Сутність екзистенціальної психотерапії, основні поняття.
5. Сутність методу нейролінгвістичного програмування.
6. Загальна характеристика психодинамічних підходів у психотерапії.
7. Основні поняття клієнт-центрованої психотерапії.
8. Гештальтпсихотерапія та гештальтпсихологія.
9. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
10. Роль психологічного тренінгу в психотерапевтичному процесі.
11. Психотерапевтичний контракт.
12. Самонавіювання. Застосування в психотерапевтичній практиці.
13. Принципи психотерапії та психокорекції патологічної схильності до азартних ігор.
14. Принципи терапії та корекції комп'ютерної залежності.
15. Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
16. Основні напрямки психокорекційної роботи з учасниками тоталітарних сект.
17. Класифікація методів психотерапії.
18. Організація суїцидологічної допомоги: форми та етапи. Психологічне втручання при суїцидологічній допомозі. Методи профілактичної роботи у суїцидології.
19. Значення невrogenних і психогенних факторів при внутрішніх захворюваннях.
20. Роль психогенних факторів при психосоматичних хворобах.
21. Загальна характеристика методів психологічної, психосоціальної та нейропсихологічної реабілітації.
22. Визначення поняття "внутрішня картина хвороби". Її відмінності у хворих різного профілю.
23. Особливості проведення патопсихологічних досліджень хворих різного профілю. Формування пакету експериментальних методик для патопсихологічних досліджень хворих різного профілю.
24. Типи психологічного реагування на зміни в стані здоров'я.
25. Механізми психологічного захисту особистості при різних видах захворювань. Їх роль. Показники психологічного оздоровлення особистості. Відмінності у хворих різного профілю.

ЛИТЕРАТУРА ДО ВСЬОГО КУРСУ:

1. Абабков В.А. Проблема научности в психотерапии. - СПб., 1998.
2. Александер Ф., Селесник Ш. Человек и его душа: познание и врачевание от древности и до наших дней. - М., 1995.
3. Александров А.А. Современная психотерапия. - СПб., 1997.
4. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства. - М., Ростов-на-Дону, 1997.
5. Амбрумова А.Г., Полеев А.М. Телефонная психотерапевтическая помощь. Телефон доверия в системе социально-психотерапевтической службы. - М., 1988.
6. Ананьев В.А. Введение в потрясающую психотерапию // Журнал практического психолога. - 1999. - №7-8. - С. 41-72.
7. Ахола Т., Фурман Б. Краткосрочная позитивная психотерапия (терапия, фокусированная на решении). - СПб., 1996.
8. Балинтовские группы и супервизия в подготовке специалистов, работающих с людьми / Под ред. Э. Г. Эйдемиллера. - СПб., 1998.
9. Баскаков В. Танатотерапия - искусство жизни. - М., 1996.
10. Беляев Г.С., Лобзин В.С., Копылова И.А. Психогигиеническая саморегуляция. - Л., 1997.
11. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия. - СПб., 1994.
12. Блазер А., Хайм Э., Рингер Х., Томмен М. Проблемно-ориентированная психотерапия. Интегративный подход. - М., 1998.
13. Буль П.И. Основы психотерапии. - Л. 1974.
14. Бурно М.Е. Справочник по клинической психотерапии. - М., 1995.
15. Бурно М.Е. Терапия творческим самовыражением. - М., 1999.
16. Васильева А.В. Рационально-эмоционально-поведенческая терапия в лечении пограничных расстройств. - СПб.; Иваново, 2000.
17. Вельвовский И.З. и др. Психотерапия в клинической практике. - Киев, 1984.
18. Вид В.Д. Психоаналитическая психотерапия при шизофрении. - СПб., 1993.
19. Виш И.М. Практическая психотерапия. - Воронеж, 1969.
20. Возрастные аспекты групповой психотерапии. - Л., 1988.
21. Вольперт И.Е. Психотерапия. - Л., 1972.
22. Воробейник Я.Н., Поклитар Е.А. Основы психогигиены. - Киев, 1989.
23. Геренштейн Г.Б. Введение в практическую психотерапию. - М., 1927.
24. Гнездилов А.В. Путь на голгофу. Очерки работы психотерапевта в онкологической клинике и хосписе. - СПб., 1995.
25. Гройсман А.Л. Коллективная психотерапия. - М., 1969.
26. Групповая психотерапия / Под ред. Б.Д. Карвасарского и С. Ледера. - М., 1990.
27. Гулдинг М., Гулдинг Р. Психотерапия нового решения. Теория и практика. - М., 1997.
28. Завилянская Л.И. Психотерапия невротоподобных состояний. - Киев, 1987.
29. Завьялов В.Ю. Музыкальная релаксационная терапия. Практическое руководство. - Новосибирск, 1995.
30. Захаров А.И. Неврозы у детей и психотерапия. - СПб., 1998.
31. Зеневич Г.В., Либих С.С. Психотерапия алкоголизма. - Л., 1965.
32. Интегративные аспекты современной психотерапии. - СПб., 1992.
33. Исследования механизмов и эффективности психотерапии при нервно-психических заболеваниях. - Л., 1982.
34. Казаковцев Б. А. Материально-техническое и кадровое обеспечение сети учреждений и подразделений, оказывающих психотерапевтическую помощь. - СПб. - Иваново, 2000.

35. Кан М. Между психотерапевтом и клиентом: новые взаимоотношения. - СПб., 1997.
36. Кашпировский А.М. Групповая неспецифическая психотерапия. - М., 1993.
37. Кинг М.Е., Цинтребум Ч. М. Экзистенциальная гипнотерапия. - М., 1998.
38. Киппер Д. Клинические ролевые игры и психодрама. - М., 1993.
39. Клинико-психологические исследования групповой психотерапии при нервно-психических заболеваниях. - Л., 1979.
40. Кондрашенко В.Т., Донской Д.И. Общая психотерапия. - Минск, 1993.
41. Консторум С. И. Опыт практической психотерапии. - М., 1959.
42. Кратохвил С. Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний. - М., 1991.
43. Кузнецов Ю. В. Ценностно-адаптивный подход в психотерапии. - СПб.; Иваново, 2000.
44. Куэ Э. Школа самообладания путем сознательного (преднамеренного) самовнушения. - Н. Новгород, 1929.
45. Кылосов А.В. Метод вербальной мифологизации личности при лечении невротических расстройств. - СПб.; Иваново, 2000.
46. Лаутербак В. Эффективность психотерапии: критерии и результаты оценки // Психотерапия: от теории к практике. - СПб., 1995. - С. 28-41.
47. Лебединский М.С. Очерки психотерапии. - М., 1971.
48. Леви Д.А. Семейная психотерапия. История, теория, практика. - СПб., 1993.
49. Ледер С. Этические вопросы психотерапии // Транскультуральные исследования в психотерапии - Л., 1989. - С. 27-35.
50. Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я. Л. Морено. - М., 1994.
51. Леонова А.Б., Кузнецова А.С. Психопрофилактика неблагоприятных функциональных состояний человека. - М., 1987.
52. Либих С.С. Коллективная психотерапия неврозов. - Л., 1974.
53. Макаров В.В. Лекции по психотерапии. - М., 1999.
54. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. - М., 1998.
55. Менегетти А. Музыка души. Введение в онтопсихологическую музыкотерапию. - СПб., 1992.
56. Минутко В.Л. Рациональная психотерапия. - СПб.; Иваново, 2000.
57. Минухин С., Фишман Ч. Техники семейной терапии. - М., 1998.
58. Михайлова Н.А., Федоров А.П., Эйдемиллер Э.Г. Основы клинической и психологической диагностики неврозов в связи с задачами психотерапии. - Л., 1986.
59. Морли С., Шефферд Дж., Спенс С. Методы когнитивной терапии и тренинга социальных навыков. - СПб., 1996.
60. Назыров Р.К. Российская психотерапевтическая ассоциация: организационные основы, цели и задачи деятельности // Психотерапия: от теории к практике. - СПб., 1995. - С. 75-81.
61. Носачев Г.Н. Введение в психотерапию. - Самара, 1997.
62. Огинская М.М., Розин М.В. Мифы психотерапии и их функции // Вопросы психологии. - 1991. - № 4. - С.23-27.
63. Пезешкиан Х. Позитивная психотерапия как транскультуральный подход в российской психотерапии. - СПб., 1998.
64. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия. - М., 1996.
65. Петров Н. Самовнушение в древности и сегодня. - М., 1986.
66. Платонов К.К. Слово как физиологический и лечебный фактор. - М., 1962.
67. Психиатрия. Психосоматика. Психотерапия. / Ред.-сост.: К. П. Кискер, Г. Фрайбергер, Г. К. Розе, Э. Вульф. - М., 1999.
68. Психотерапевтическая энциклопедия / Под. ред. Б. Д. Карвасарского. - СПб., 1999.

69. Психотерапия / Под. ред. Б. Д. Карвасарского. - СПб., 2000.
70. Психотерапия и духовные практики. Подход Запада и Востока к лечебному процессу. - Минск, 1998.
71. Психотерапия и клиническая психология: методы, обучение, организация: Материалы Российской конференции. - СПб.; Иваново, 2000.
72. Психотерапия: от теории к практике: Материалы I съезда Российской Психотерапевтической Ассоциации. - СПб., 1995.
73. Рахманов В.М. Психотерапия в сурдологии. - Киев, 1988.
74. Ричардсон Р. Семейная психотерапия. - М., 1992.
75. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. - М., 1994.
76. Роджерс К. О групповой психотерапии. - М., 1993.
77. Ромэн А.С. Самовнушение и его влияние на организм. - Алма-Ата, 1970.
78. Рудестам К. Групповая психотерапия. - М., 1998.
79. Руководство по психотерапии / Под ред. В. Е. Рожнова. - Ташкент, 1985.
80. Саймон Р. Один к одному. Беседы с создателем семейной терапии. - М., 1996.
81. Сандлер Дж., Дэр К., Холдер А. Пациент и психоаналитик: основы психоаналитического процесса. - Воронеж, 1993.
82. Свядош А.М. Неврозы. - М.: Медицина, 1982. - 368 с.
83. Семейная психотерапия при нервных и психических заболеваниях. - Л., 1978.
84. Семичов С.Б. Элементы групповой психотерапии и психопрофилактики в первобытном обществе // Групповая психотерапия при неврозах и психозах. - Л., 1975. - С. 113-119.
85. Слободяник А.П. Психотерапия, внушение, гипноз. - Киев, 1982.
86. Соложенкин В.В. Психологические основы врачебной деятельности. - М., 1997.
87. Ташлыков В.А. Психология лечебного процесса. - Л., 1984.
88. Телесно-ориентированная психотерапия. Хрестоматия / Автор сост. Л.С. Сергеева. - СПб., 2000.
89. Токарский А.А. Терапевтическое применение гипнотизма. - М., 1890.
90. Транскультуральные исследования в психотерапии. - Л., 1989.
91. Урсано Р., Зонненберг С., Лазар С. Психодинамическая психотерапия. - М., 1992.
92. Фаррели Ф., Брандсма Дж. Провокационная терапия. - Екатеринбург, 1996.
93. Федоров А.П. Когнитивная психотерапия. - СПб., 1991.
94. Федоров А.П. Методы поведенческой психотерапии. - Л., 1987.
95. Форель А. Гипнотизм, внушение и психотерапия. - Л., 1928.
96. Хрестоматия по гуманистической психотерапии / Сост. М. Папуш. - М., 1995.
97. Шапиро Ф. Психотерапия эмоциональных травм с помощью движений глаз. - М., 1998.
98. Шевченко Ю.С., Добридень В.П. Онтогенетически-ориентированная психотерапия. - Тюмень, 1998.
99. Шерешевский А.М. Фактор доверия к врачу и его роль в психотерапии. // Вопросы психотерапии. - М., 1977. - С. 73-75.
100. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. - СПб., 1999.
101. Ялом А.М. Краткосрочная позитивная психотерапия. - СПб., 1992.
- 102.** Ялом И. Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы. - М., 1997.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.psychology.ru/>
2. <http://www.pedlib.ru/>
3. <http://psy.1september.ru/>
4. <http://forum.myword.ru/index.php?automodule=downloads&showfile=2071>
5. <http://flogiston.ru/library>
6. <http://psylib.org.ua/books/>
7. <http://soc.lib.ru/>
8. <http://www.socioniko.net/ru/links/psy-lib.html>
9. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/ Index.php
10. http://vch.narod.ru/lib_link.htm
11. <http://www.koob.ru/psychology>
12. <http://www.bori.ru/www/other/>
13. <http://psyfactor.org/lybr.htm>

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Навчальним планом дисципліни «Основи психотерапії» передбачено контроль засвоєння знань у вигляді виконання індивідуально-дослідної роботи реферативного типу і складання комплексного заліку.

Індивідуально-дослідна робота має на меті виявити ступінь засвоєння студентами функцій та специфіки ролі психолога у лікувально-реабілітаційних закладах різного профілю, основного понятійного апарату, загальних закономірностей, нозоспецифічних особливостей роботи психолога.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

- Основи організації роботи медичного психолога.
- Організація кабінету психологічного консультування. Патопсихологічна лабораторія.
- Рівні та структура психологічної служби. Стаціонарі та амбулаторні заклади.
- Психологічна амбулаторна служба при лікарнях та поліклінічних відділеннях.
- Організація та діяльність патопсихологічної лабораторії в психіатричних закладах, соматичних клініках, наркологічних закладах.
- Основні функціональні обов'язки медичного психолога. Професійні вимоги.
- Професіограма практичного психолога та її особливості в клініках різного профілю.
- Тактика психолога в лікувальному процесі загалом. Стосунки "хворий – психолог".
- Особливості ефективної взаємодії хворий – лікар, клієнт – психолог.
- Етичні та деонтологічні проблеми, що виникають у клініках різного профілю. Лікарська таємниця.
- Ятрогенія. Шляхи попередження її виникнення. Принципи повідомлення хворому його діагнозу з урахуванням виду захворювання.
- Вікові та гендерні аспекти роботи медичного психолога. Специфіка роботи медичного психолога з дорослими пацієнтами, пацієнтами похилого віку, в дитячих відділеннях.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на психічні захворювання.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на соматичні захворювання.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на гострі інфекції та інтоксикації.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на туберкульоз.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на онкозахворювання.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що мають тілесні вади.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що мають акушерську та гінекологічну патологію.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на шкірні та венеричні захворювання.
- Характеристика особливостей роботи психолога з пацієнтами, що хворіють на ендокринну патологію.
- Організація суїцидологічної допомоги: форми та етапи. Психологічне втручання при суїцидологічній допомозі. Методи профілактичної роботи у суїцидології.

- Значення невrogenних і психогенних факторів при внутрішніх захворюваннях.
- Роль психогенних факторів при психосоматичних хворобах.
- Загальна характеристика методів психологічної, психосоціальної та нейропсихологічної реабілітації.
- Визначення поняття "внутрішня картина хвороби". Її відмінності у хворих різного профілю.
- Особливості надання психологічної допомоги клієнту у клініках різного профілю.
- Особливості проведення патопсихологічних досліджень хворих різного профілю. Формування пакету експериментальних методик для патопсихологічних досліджень хворих різного профілю.
- Типи психологічного реагування на зміни в стані здоров'я.
- Механізми психологічного захисту особистості при різних видах захворювань. Їх роль. Показники психологічного оздоровлення особистості. Відмінності у хворих різного профілю.

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів з курсу

У базових документах про вищу освіту в Україні та в Національній доктрині розвитку освіти закладено нові підходи до організації освіти у вищій школі, які передбачають, що вища школа у закладах України повинна реалізувати принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширює можливості студента у виборі власної освітньої траєкторії. Вона повинна максимально забезпечити якість навчання, допомогти зміцнити впевненість у виборі майбутньої професії, отримати знання, вміння та навички з потрібних навчальних дисциплін, набуті ключових компетентностей, необхідних у подальшому житті. Перебудова усієї системи освіти, гуманізація навчально-виховного процесу, розширення сфери соціальної педагогіки мають серйозно вирішувати проблеми особистісно орієнтованого навчання, сприяти процесу соціалізації особистості.

Курс навчальної дисципліни «Психотерапія та психокорекція» передбачає теоретичний та практичний напрями. У сучасному світі нагальною стає проблема подання психологічної допомоги у складних життєвих ситуаціях: під час криз, катастроф, у випадках терористичних атак, стихійних та інших лих, яких може зазнати людина. Отже, сьогоднішня проблема щодо психологічної допомоги у стресових і травмуючих ситуаціях є актуальною для багатьох клієнтів. Це потребує ґрунтовної підготовки фахівців — практичних психологів, які володіють методами надання допомоги у кризових та катастрофічних ситуаціях.

У зв'язку із зазначеними трансформаціями *метою* вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з основами психології травмуючих ситуацій та деякими розділами загальної психології, забезпечення професійної компетентності практичних психологів у сфері психології травмуючих ситуацій.

Завдання курсу: формування у психологів практиків вмінь і навичок застосування засобів психотерапії, психокорекції та методів психологічного консультування для психологічного супроводу складних життєвих ситуацій.

Навчальний процес, маючи таку мету і завдання, здійснюється у різних формах: навчальні заняття (лекції, семінари, самостійна робота), контрольні роботи, виконання рефератів, написання наукових робіт, практичні роботи.

Під час виконання студентами певних складних видів робіт на кафедрі організуються необхідні консультації.

У зв'язку із тим, що у вищих навчальних закладах змінюється система контролю знань (порівняно із загальноосвітньою школою), окрема увага приділяється необхідному роз'ясненню основ такого оцінювання та усвідомлення необхідності постійної аудиторної та позааудиторної роботи студентів з метою підвищення власного рейтингу.

Уведення модульної системи організації навчального процесу приводить до збільшення обсягу самостійної роботи, що робить необхідним навчити студентів самостійно працювати з інформацією, критично її переробляти, тобто головною метою цих рекомендацій є навчити студентів самостійно працювати над обраним курсом.

Для ефективної самостійної роботи студент повинен навчитися:

- * знаходити потрібну інформацію, тобто вміти працювати з фондами і каталогами бібліотеки, користуватися Інтернет;
- * вміти працювати з науковим текстом: володіти необхідним комплексом інтелектуальних умінь (виділяти головне, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати, конкретизувати, шукати аналогії, доводити та спростовувати);
- * критично оцінювати прочитане і робити власні висновки;
- * творчо переробляти знайдену інформацію;
- * проводити дослідницьку і пошукову роботу;
- * брати участь в дидактичних і ділових іграх;

* вміти проводити самоатестування та самоконтроль.

Всі види самостійної роботи студентів є однією з форм звітності і контролю за набуттям знань.

АУДИТОРНА САМОСТІЙНА РОБОТА

Мета аудиторної самостійної роботи – опрацювати базові і окремі проблемні питання курсу, а також перевірити засвоєння студентами матеріалу лекцій, підручників, посібників.

Підготовка студентів до аудиторних занять повинна *сприяти*:

- ефективному опрацюванню та засвоєнню студентами різних питань і проблем психології травмуючих ситуацій;
- поглибити здобуті знання;
- сформувати вміння і навички самостійної роботи з різними видами інформації;
- сформувати уміння використовувати та вдосконалювати набуті знання;
- навчити брати участь у ділових іграх, "круглих столах", вести дискусії, діалог;
- формувати соціальну, полікультурну, інформаційну, інтелектуальну, комунікативну компетентності;
- сформувати практичні навички роботи.

Самостійна робота над матеріалом лекцій

Лекція – поширена форма організації навчального процесу у вищій школі віддавна. Продуктивно використовувати лекційну інформацію під час підготовки до семінарських, практичних занять, екзаменів студент зможе лише тоді, коли навчиться правильно слухати і записувати матеріал лекції.

Отже, студент, який слухає лекцію, повинен чітко уявити собі, яких результатів він повинен досягти, а саме:

- * з'ясувати головну мету лекції;
- * розділяти у конспекті лекції основні її частини;
- * виділяти головне у закінчених блоках матеріалу;
- * ефективно використовувати порівняння, застосовані чи запропоновані лектором;
- * зробити правильний узагальнюючий висновок, обов'язково за писати його та виділити іншим шрифтом (кольором);
- * використовувати різні види шрифтів, кольорів під час конспектування;
- * вдаватися до певних скорочень чи стенографічних позначок;
- * записувати основні опорні фрази, що допоможуть відтворенню тексту;
- * застосовувати у записах наочність, короткі узагальнюючі схеми;
- * чітко записати загальний висновок з прослуханого матеріалу;
- * записати основні бібліографічні джерела, запропоновані лектором.

Форма звітності: рукописний конспект лекційних матеріалів. Перевірка та оцінювання конспекту відбувається за такими параметрами:

- * правильність виділення головного (визначення основних положень лекції);
- * логічність викладу інформації в конспекті, а також розвиток кожної окремої думки;
- * чи законспектовані основні визначення, "ключові" положення, порядок їх викладу, чи присутня інформація, що деталізує основні положення;
- * правильність застосування схем, цифр, фактологічних положень;
- * наявність узагальнюючих висновків;

- * зрозумілість конспекту у цілому, застосування різних шрифтів, кольорів;
- * наявність основних бібліографічних джерел, запропонованих лектором.

Семінарські заняття

Розробкою різних підходів до проблеми семінарських занять займалося чимало науковців. Значний вклад у цю справу зробив В. Є. Римаренко. Семінар раніше застосовувався лише у вищій школі, на сучасному етапі його з успіхом використовують і в середній школі. І у зв'язку з цим змінилися підходи до семінару взагалі. У традиційній моделі викладання семінар розглядався як необхідна частина блоку "лекція – семінар", де він використовувався як жорстка перевірка знань, засвоєних студентами після прослуховування певного циклу лекцій. У моделі трансформованої вищої освіти семінар стає самостійною формою організації навчального процесу. Це пов'язано із специфікою соціального і гуманітарного знання, коли необхідне самостійне вивчення інформації, а потім її проблемне обговорення в аудиторії: застосування інтерактивних методів навчання робить цю форму теж інтерактивною, а отже – ефективною і цікавою.

Від студента вимагається:

- * вести самостійний пошук необхідних матеріалів;
- * готувати за необхідності реферати чи доповіді;
- * вести пошук цікавих фактів з теми, наочність;
- * готувати презентації з певної теми;
- * готуватися до дидактичних (ділових) ігор, дискусій, круглих столів;
- * працювати в команді (групова підготовка до певних заходів);
- * готувати виставки вивчених джерел інформації (за можливостями).

Крім розгляду найважливіших і складних питань курсу, семінар дає змогу перевірити глибину засвоєння матеріалу лекцій, підручників, інших навчальних посібників, уміння працювати в команді, стан сформованості ключових компетентностей.

Починаючи підготовку до семінарського заняття, студенти повинні, насамперед, уважно ознайомитися з його планом та навчальною програмою, повторити конспект лекцій і визначити шляхи підготовки до теми. Якщо запланована групова робота (підготовка до ділової гри чи "круглого столу"), необхідно розподілити роботу між учасниками.

Слід також звернутися до конспектів лекцій і підручників, рекомендованої додаткової літератури. До найважливіших і складних питань теми пропонується складати конспекти відповідей. Плідному засвоєнню навчального матеріалу сприяє також конспектування додаткової літератури. Крім підготовки питань заняття слід приділити увагу визначенню основних категорій і понять.

Окрему увагу необхідно приділити підготовці (за необхідності) рефератів чи доповідей з певних питань; пошуку цікавих фактів з теми, наочності; створенню презентацій з певної теми.

Пам'ятка студенту

1. Завжди намагайся відшукати щось нове з будь якого питання.
2. Користуйся найвеличнішим надбанням людства — книгою.
3. Ніколи не бійся спитати, якщо чогось не знаєш.
4. Завжди май план та короткий конспект своєї відповіді.
5. Шукай цікаві факти з питання, використовуй наочність.

6. Завжди май власну думку з питання, що обговорюється.

1. Вчися правильно вести дискусію, доводячи свою думку, та не ображати опонента.

Підготовка доповідей до семінарських занять

Доповіді студент може готувати як самостійно, так і у групі, у вигляді презентації, яку студенти по черзі озвучуватимуть. Підготовка до семінарського заняття може відбуватися і у формі виконання та презентації проектної роботи, у якій задіяна певна група студентів.

Пам'ятка студенту

Що потрібно для ефективної підготовки виступу з певної теми?

1. Формулювання мети та завдань виступу.
2. Окреслення основних питань з теми.
3. Пошук необхідної інформації з теми.
1. Критичне осмислення інформації та її подача у певному вигляді.
1. Підготовка наочності з теми (у вигляді схем, малюнків чи презентації).
2. Підбір цікавих конкретних фактів чи супроводу у контексті доповіді.
3. Обґрунтування висновків.
4. Чітке визначення часових меж виступу.

Розглянемо основні етапи підготовки доповіді з певної теми.

1. Формулювання мети та завдань виступу.

Головне — правильно почати доповідь, чітко сформулювавши актуальність питання, окреслити причину та мету виступу, довести до цільності обговорення питання. На цьому етапі доповідач має привернути й утримувати увагу аудиторії. Для цього необхідно висловлюватися чітко, логічно, дотримуватися принципів науковості, систематичності, доступності.

2. Окреслення основних питань з теми.

Основна частина доповіді повинна починатися з окреслення головних питань, їх короткої характеристики. Пошук необхідної інформації з теми.

3. Критичне осмислення інформації та її подача у певному вигляді.

Студент повинен чітко окреслити коло пошуку, бажано використовувати різні типи джерел інформації:

- * бібліотечний фонд;
- * бібліографія (каталоги, картотеки бібліотек);
- * довідкова література (словники, довідники, енциклопедії);
- * робота у мережі Інтернет.

Студентом вивчаються відповідні джерела, викладається суть проблеми, наводяться докази, пояснення, міркування. Студенти повинні вміти давати визначення основним категоріям і поняттям до визначеної семінарської теми. Слід пояснювати кожен аспект проблеми, підібрати переконливі цифри, факти, цитати. Потрібно обов'язково критично ставитися до отриманої інформації, оцінюючи її сучасність, партійність (деякі джерела мають наукове значення, але й позначені ідеологічними навантаженнями часів минулої епохи). Необхідно виробити власне ставлення до проблеми.

4. Підготовка наочності з теми (у вигляді схем, малюнків чи презентації).

Студенту слід пам'ятати, що доповідь без використання наочного показу буде сухою і нецікавою. Слід продумати, яким чином наочність буде демонструватися (у контексті доповіді чи слугуватиме фоном протягом доповіді; наочний показ може стати провідним у доповіді – презентація).

5. Підбір цікавих конкретних фактів чи супроводу у контексті доповіді.

Факти повинні бути присутніми, але не перевантажувати доповідь, не відволікати увагу від суті.

6. Обґрунтування висновків. Висновки у кінці доповіді обов'язкові.

Вимоги до їх формулювання:

- * мають бути лаконічними;
- * повинні містити коротко актуальність, мету, завдання;
- * відображати усі основні етапи доповіді;
- * дати основні визначення (коротко);
- * окреслити стан дослідженості проблеми у науці;
- * містити короткий висновок про те, чи розкрита тема і перспективи її дослідження.

Отже, семінарські заняття у різних формах не тільки допомагають кращому засвоєнню матеріалу лекцій, а й вчать науковому викладу матеріалу, самостійній підготовці до обговорення проблем, формують комунікативні, організаційні, інтелектуальні, інформаційні компетентності, дають підготовку до майбутньої роботи над науковою темою.

Практичне заняття

Практичне заняття – це така форма навчання, за якої відпрацьовуються окремі теоретичні положення курсу, у студента формуються вміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання відповідних завдань.

Практичні заняття проводяться після прослуховування і опрацювання лекцій та закріплення знань на семінарських заняттях.

При плануванні практичного заняття необхідно мати на увазі ряд дидактичних умов, за дотримання яких воно може бути ефективним:

- * наявність у студентів певного запасу знань і прийомів розумової діяльності;
- * адекватність проблемних завдань змісту, логіці навчального матеріалу і можливостям учнів;
- * уміле об'єднання інформаційно репродуктивного і проблемного шляху засвоєння знань, реалізація різних методів і прийомів, міжпредметних зв'язків;
- * гнучке застосування різних організаційних форм роботи: колективної, групової та індивідуальної.

Практична робота може проводитися у різних формах, зокрема – тестування, моделювання, а також ділової гри, під час якої обговорюється якась проблема та розподіляються певні ролі.

МОДУЛЬНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

МКР 1

Варіант 1

1. Психотерапія як система лікувальних впливів на психіку людини.
2. Сучасний психоаналітичний метод.
3. Тілесно орієнтована психотерапія.
4. * Техніки і прийоми арт-терапії.

Варіант 2

1. Сутність сучасного розуміння психотерапевтичного впливу.
2. Основні теоретичні положення когнітивної психотерапії.
3. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана.
4. * Техніки і прийоми гештальттерапії.

Варіант 3

1. Визначення психотерапії: психологічний та медичний підходи.
2. Основні теоретичні положення поведінкової психотерапії.
3. Психодрама.
4. * Техніки й прийоми емоційної саморегуляції.

Варіант 4

1. Форми психотерапії. Індивідуальна психотерапія як організаційна форма.
2. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса.
3. Соціально-психологічний тренінг.
4. * Техніки і прийоми сімейної психотерапії.

МКР з дисципліни

(1 семестр)

Варіант 1

1. Основні функції психотерапії. Показання і протипоказання до здійснення психотерапії.
2. Сімейна психотерапія.
3. Методи ігрової психотерапії.

Варіант 2

1. Сучасна психотерапія, її напрями.
2. Основні форми психотерапії. Групова та індивідуальна психотерапія.
3. Методи і прийоми психоаналітичної терапії.

Варіант 3

1. Місце психотерапії в системі психологічних, психіатричних і психотерапевтичних наук.
2. Класифікація психотерапевтичних методів.
3. Методи поведінкової психотерапії.

Варіант 4

1. Об'єкт і предмет психотерапії.
2. Індивідуальна довгострокова психотерапія, її мета.
3. Методи арт-терапії.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат (лат. – доповідати, повідомляти) підводить підсумок вивчення студентами як окремої теми, так і дисципліни загалом.

Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом матеріалів (документів), їх науковою цінністю та практичним значенням. Оптимальний обсяг становить 10-15 сторінок. Реферат має відповідати вимогам до оформлення рукопису кваліфікаційної роботи: вступ і висновки разом не повинні перевищувати 20 % від її загального обсягу; текст друкується через 1,5 інтервала на одній сторінці стандартного аркуша з такими полями: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм; всі сторінки нумеруються: загальна нумерація починається з титульного аркуша, проте порядковий номер на ньому не ставиться.

На титульному аркуші реферату вказуються: офіційна назва навчального закладу, інститут і кафедра; прізвище та ініціали автора реферату, аббревіатура навчальної групи; повна назва теми; прізвище та ініціали наукового керівника, його науковий ступінь і вчене звання; місто, де розташований навчальний заклад, і рік написання реферату. Після титульного аркуша подається зміст реферату з назвою кожного розділу (параграфу) і вказуванням його сторінок.

Список використаних джерел складається з дотриманням загальноновизнаних вимог до робіт, що готуються до друку. До списку використаних джерел включаються лише безпосередньо використані в рефераті праці в алфавітному порядку за прізвищами авторів. Монографії і збірники, що не мають на титульному аркуші прізвища автора (авторів), включаються до загального списку в алфавітному порядку за назвою джерела.

Вибір теми реферату

Тема реферату – не просто повторення засвоєного матеріалу лекції або семінарського заняття. Вона повинна являти собою самостійну розробку проблеми. Неприпустимо поєднувати декілька проблем або, навпаки, штучно виокремлювати частину одного питання.

Важливими критеріями вибору теми реферату є її актуальність, широка джерельна база, наявність необхідного фактичного матеріалу, а також достатнє її висвітлення в науково-методичній літературі, що передбачає насамперед ознайомлення із загальною концепцією автора праці та його висновками.

Структура реферату: титульний аркуш; зміст (план); вступ; розділи (вони часто поділяються на параграфи); висновки; список використаних джерел; додатки (у яких наводяться таблиці, схеми, діаграми тощо); перелік умовних позначень.

У вступі реферату обґрунтовується актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на розвиток науки та практики або науко во-методичної діяльності у сфері освіти. У вступі необхідно подати аналіз використаних джерел, назвавши при цьому авторів, які вивчали цю тематику, визначити сутність основних чинників, що вплинули та розвиток явища або процесу, що досліджується, на недостатньо досліджені питання, з'ясувавши причини їх слабкої аргументації.

Основна частина реферату складається з кількох розділів (що можуть бути розбиті на параграфи), логічно поєднаних між собою.

Виклад матеріалу в рефераті має бути логічним, послідовним, без повторень. Слід використовувати синтаксичні конструкції, характерні для стилю наукових документів, уникати складних граматичних зворотів, незвичних термінів і символів або пояснювати їх відразу, при першому згадуванні в тексті реферату. Терміни, окремі слова і словосполучення можна замінювати аббревіатурами і сприйнятливими текстовими скороченнями, значення яких можна зрозуміти з контексту реферату.

Не можна використовувати цитати без посилання на автора. При цитуванні будь-якого фрагменту джерела недопустимі неточності. Але загалом цитатами не слід зловживати. Якщо якийсь

важливий документ потребує наведення його в тексті реферату в повному обсязі, то краще винести його в додатки.

У рефераті необхідно визначити і викласти основні тенденції дослідження, підтвердити їх найтипівішими прикладами, відобразити сучасні ідеї та гіпотези, методики та методичні підходи до вивчення проблеми. Доцільно зупинитися на якомусь дискусійному моменті і спробувати проаналізувати позиції сторін, приєднавшись до однієї з них, або висловити власну думку на певну проблему та визначити перспективи її вирішення.

Кожен розділ реферату повинен завершуватися короткими висновками, чіткими і лаконічними, де узагальнено оцінки та практичні рекомендації. Можна стисло вказати на перспективи подальшого дослідження розглядуваної проблеми.

Реферат оцінюється за такими критеріями: актуальність; наукова та практична цінність; глибина розкриття теми, вирішення поставлених завдань; повнота використання рекомендованої літератури; обґрунтування висновків; грамотність; стиль викладу; оформлення реферату; обсяг виконаної роботи; завершеність дослідження.

Питання для самостійного опрацювання з дисципліни «

Історичні аспекти виникнення психотерапії як методу лікування

- * Нозоспецифічні особливості проведення патопсихологічних досліджень хворих.
- * Формування пакету експериментальних методик для патопсихологічних досліджень хворих різного профілю.
- * Типи психологічного реагування на зміни в стані здоров'я.
- * Механізми психологічного захисту особистості при різних видах захворювань.
- * Показники психологічного оздоровлення особистості.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Охарактеризувати загальну характеристику методів психологічної, психосоціальної та нейропсихологічної реабілітації.
2. Дати визначення понять "внутрішня картина хвороби", розкрити її відмінності у хворих різного профілю.
3. Розкрити особливості надання психологічної допомоги клієнту у клініках різного профілю.
4. Назвати основні нозоспецифічні моделі надання психокорекційної допомоги.

Сутність сучасного розуміння психотерапевтичного впливу

- * Подолання алкоголізму як одне з важливих соціальних завдань.
- * Суспільна небезпечність алкоголізації населення, динаміка її поширення.
- * Причини та умови, що сприяють вживанню алкоголю.
- * Соціальні та спадкові фактори.
- * Мотиви вживання алкоголю.
- * Стадії профілактичного процесу.
- * Зарубіжний досвід попередження алкоголізації.
- * Шляхи удосконалення соціальної роботи із запобігання алкоголізації.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Сучасні масштаби поширення алкоголізму серед населення України.
2. У чому полягає суспільна небезпечність алкоголізму?
3. Причини та умови, що сприяють вживанню алкоголю.
4. Назвати фактори, що сприяють вживанню алкоголю.
5. Охарактеризувати мотиви вживання алкоголю.
6. Які існують антиалкогольні профілактичні та реабілітаційні програми?

Психоаналіз

- * Психопатологічний симптом і синдром з точки зору психодинаміки.
- * Розвиток і формування особистості, застосування нею психологічних захистів різного рівня.
- * Примітивні та зрілі форми захистів. Клішеподібний спосіб реагування на стрес.
- * Визначення особистісного розладу та рівня функціонування особистості.
- * Симптоми фону та симптоми ґрунту, значення їх взаємодії.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Модель формування неврозу.
2. Модель формування депресії (манії).
3. Модель формування психозу.
4. Значення розуміння психопатологічних симптомів для психотерапевтичної роботи з пацієнтом.

Індивідуальна психотерапія

- Широта поняття "мазохізм" – включення сексуального і морального аспектів.
- * Різноманітність проявів і відтінків мазохізму.
- * Драйви, афекти і темперамент.
- * Захисні та адаптаційні процеси. Позиція жертви або ідентифікація з агресором.
- * Провокація, умиротворення, ексгібіціонізм, уникання почуття провини. Особливості об'єктних стосунків.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Мазохістичне власне "Я".
2. Перенос і контрперенос з мазохістичними пацієнтами.
3. Основа терапевтичної роботи з мазохістичними клієнтами.
4. Диференційна діагностика.
  1. Об'єктні стосунки.

Групова психотерапія

- * "Думання та дії" на протигагу відчуттям, інтуїції, усвідомленню.
- * Обсесивні особистості. Компульсивні особистості.
- * Основні риси темпераменту, афекти й потяги.
- * Процеси психологічного захисту та адаптації. Затискання та раціональне пояснення бажань, емоцій, потягів.
- * Когнітивні захисти, поведінкові захисти, реактивні утворення.
- * Об'єктні стосунки. Жорстоке супер-его.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Обсесивно-компульсивне власне "Я". Проблема контролю, автономії, сумнівів, провини.
2. Перенос і контрперенос з обсесивно-компульсивними клієнтами.
3. Складності психотерапевтичної роботи з обсесивно-компульсивними клієнтами.
4. Диференційний діагноз.

Мета психотерапевтичної роботи (кризової, короткофокусної, довготривалої)

- * Поняття депресивної динаміки та заперечення депресії.
- * Депресивна особистість.
- * Драйви, афекти, темперамент, характерні для депресивних осіб.
- * Відмінність між психотичною та невротичною депресіями. Почуття провини. Захисні та адаптивні механізми при депресіях. Екзистенційна проблематика депресивних пацієнтів.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Депресивне власне "Я".
2. Перенос і контрперенос з депресивною категорією пацієнтів.
3. Дифдіагностика.
4. Маніакальні та гіпоманіакальні особистості: драйви, афекти і темперамент, основні захисні та адаптаційні процеси, власне "Я". Характерні ознаки переносу і контрпереносу з маніакальними пацієнтами.

Сучасний психоаналітичний метод

- * Основні драйви, афекти та темперамент при соціопатії.
- * Рівень реактивності автономної нервової системи, здатність до навчання через досвід, поріг агресивності, основні почуття, "афективний блок".

- * Захисні механізми та варіанти адаптації.
- * Особливості маніпулятивності соціопатичних особистостей.
- * Об'єктні стосунки.
- * Особливості власного "Я"- всемогутність – відчай, садистичність, агресія – самоповага, примітивна заздрість.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Контрпереносні відчуття терапевта в роботі з антисоціальними пацієнтами.
2. Тактика психотерапевтичної роботи.
3. Диференційна діагностика.

Динамічні теорії особистості

- Дефіцитарна модель структури нарцистичної особистості. Жорстоке супер-его, патологія самооцінки.
- * Поняття нарцистичного розширення, особливості темпераменту та афектів нарцистичних особистостей.
- * Основні психічні захисти та адаптивні процеси, оціночний підхід до життя, ідеалізація – знецінення.
- * Дефіцитарність образу власного "Я".

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Об'єктні стосунки: використання, виправдовування надій, "зумовленість" любові, прагнення визнання.
2. Перенос і контрперенос з нарцистичними пацієнтами.
3. Тактика і техніка психотерапевтичної роботи.
4. Диференційний діагноз.

Рівні функціонування особистості

- Відмінність між істерією психотичного, межового та невротичного рівня.
- Проблематика істерії у розгляді різних психіатричних та психодинамічних шкіл (К. Росс, О. Кернберг, О. Фільц, Н. Мак-Вільямс, МКХ-10).
- * Характерні ознаки істеричних особистостей гістрійного, конверсійного та блазованого типу.
- * Потяги, афекти, темперамент при істерії. Захисні та адаптивні процеси.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Дисоціація та різноманітність її проявів.
2. Об'єктні стосунки при істерії. Істеричне власне "Я".
3. Перенос і контрперенос з істеричними пацієнтами.
4. Труднощі психотерапевтичної роботи з пацієнтами істеричного кола.
5. Диференційний діагноз.

Теорія розвитку самості (селф-психологія, Т. Кохут, С. Менцос)

- * Структура драйвів, темпераменту та афектів шизоїдних особистостей. Прояви оральності. Сензитивність і затруднення контактів з навколишнім світом.
- * Основні примітивні та зрілі психічні захисти, адаптивні процеси.
- * Відмінність між шизоїдними особистостями психотичного рівня організації та вищими шизоїдами.
- * Сублімація і креативність, відщеплення афекту.
- * Об'єктні стосунки: складності у виробленні дистанції, проблема уникання, ізоляції.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Шизоїдне власне "Я". Страх бути поглинутим, опозиційність та усамітнення. Джерела для підтвердження самоповаги.
2. Особливості переносу і контрпереносу в терапевтичній роботі.
3. Рекомендації для підвищення ефективності роботи з шизоїдними пацієнтами.
4. Диференційна діагностика.

Створення нових шкіл динамічної психотерапії (К. Юнг, А. Адлер, Е. Фромм, К. Хорні, Г. Салліван, Е. Берн)

- * Основні риси характеру: підозріливість, відсутність почуття гумору, грандіозність, відчуження власних якостей, проекція їх на оточення.
- * Відмінність в адаптації та використанні характерних психічних захистів при психотичному, межовому та невротичному рівнях функціонування. Проблема довіри та відданості.
- * Основні драйви, афекти і темперамент параноїчних особистостей.
- * Захисні та адаптивні процеси при параної.
- * Особливості об'єктних стосунків.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Параноїчне власне "Я".
2. Перенос і контрперенос з параноїчними пацієнтами.
3. Діагностичні труднощі при встановленні діагнозу параної.
4. Диференційна діагностика.

Клієнт-центрована терапія К. Роджерса

- * Гуманістична психотерапія (роджеріанський напрямок).
- * Адлеріанський аналіз.
- * Юнгіанський аналіз.
- * Трансактний аналіз.
- * Гештальттерапія.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Лікувальний психоаналіз, його мета і завдання.
2. Психоаналітичне мислення як інструмент пізнання соціальної та особистісної внутрішньої реальності.

Екзистенційна психотерапія Маслоу. Трансперсональна психотерапія С. Грофа

- * Сімейна терапія.
- * Психодрама.
- * Еріксонівський гіпноз. НЛП.
- * Мета і завдання психоаналізу.
- * Об'єкт і предмет психоаналізу.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Місце психоаналізу в системі психологічних, психіатричних та психотерапевтичних наук.
2. Зв'язок психоаналізу з іншими медичними та суспільними науками.
3. Основні функції психоаналізу. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання.

Гештальттерапія. Ф. Перлз

- * Поняття первинного процесу мислення, "Супер-его", "Его" та "Ід".
- * Функціонування "Его" відповідно до принципу реальності.
- * Вторинний процес мислення. Співвідношення між "Ід", "Его" та "Супер-его".

- * Захисні процеси – витіснення, заміщення, проекція, проєктивна ідентифікація, раціоналізація, інтелектуалізація, моралізаторство, сублімація, креативність, гумор.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Тактика психотерапевтичної роботи.
2. Диференційна діагностика.
3. Дефіцитарна модель структури нарцистичної особистості. Жорстоке Супер-его, патологія самооцінки.

Поведінкова та когнітивна психотерапія

- * Психосоматичні аспекти тяжкої соматичної патології.
- * Психосоматика раку. Медико-біологічні та медико-психологічні аспекти смерті.
- * Медико-психологічні аспекти трансплантології.
- * Психологічні та біоетичні проблеми евтаназії. Психологічні проблеми у людей з тяжкою соматичною, інвалідизуючою та невиліковною патологією.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Охарактеризуйте психологічні особливості дітей з тяжкою соматичною патологією та їхніх сімей: дитина з тяжкою соматичною патологією; психологічні проблеми хворої дитини та її сім'ї; особливості роботи з хворими дітьми; реакція сім'ї на хворобу дитини.
2. Назвіть методики дослідження хворої дитини та сім'ї.
3. Охарактеризуйте типові реакції хворих в екстремальних ситуаціях: дитяча залежність; відмова.
4. Розкрийте психологічні аспекти паліативної та супортивної медицини. Хоспіс – історія, призначення, завдання, структура.

Кататимно-імажинативна терапія (символдрама)

- Відмінність між істерією психотичного, межового та невротичного рівня.
- * Проблематика істерії у розгляді різних психіатричних та психодинамічних шкіл (К. Росс, О. Кернберг, О. Фільц, Н. Мак-Вільямс, МКХ-10).
- * Перенос і контрперенос з пацієнтами істеричного кола.
- Труднощі психотерапевтичної роботи з пацієнтами істеричного кола.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Диференційний діагноз.
2. Структура драйвів, темпераменту та афектів шизоїдних особистостей. Прояви оральності. Сензитивність і затrudнення контактів з навколишнім світом.
3. Основні примітивні та зрілі психічні захисти, адаптивні процеси.

Сугестивна психотерапія

- * Психовегетативні порушення.
- * Синдром хронічної втоми, нервова анорексія, головний біль тощо.
- * Умови, що викликали і підтримують захворювання.
- * Терапевтичні фактори, що сприяють усуненню захворювання.
- * Зіставлення скарг і дій пацієнта, що впливають із терапевтичних норм поведінки, перенесення їх у багатовимірну терапію.

Контрольні питання і завдання для самопідготовки

1. Охарактеризуйте афективність логіки хворого, "вторинна вигода" від захворювання.
2. Назвіть фактори ризику, "дитина із симптомами" як представник хворої сім'ї, ранні втрати як причина різноманітних "психічних анестезій".

3. Назвіть рівні симптоматики: когнітивний, афективний, поведінковий, соціальні аспекти. Конверсійні та функціональні симптоми.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів з дисципліни «Психотерапія та психокорекція» потребує наявності серйозної і стійкої мотивації, яка визначається необхідністю ефективної професійної діяльності.

Активізація самостійної роботи студентами може бути забезпечена такими факторами:

- Участю у творчій діяльності.
- Використанням у навчальному процесі активних методів навчання.
- Мотивуючими факторами контролю знань (рейтингова та накопичувальна системи оцінювання знань).
- Необхідністю обов'язкового виконання індивідуальних завдань.
- Розширенням обсягу знань з дисципліни за рахунок роботи з додатковою літературою.

Основне завдання організації самостійної роботи студентів – навчити студентів свідомо працювати не тільки з навчальним матеріалом, а й з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації та самовиховання, сформувати уміння і навички постійно підвищувати свою кваліфікацію.

При вивченні дисципліни організація самостійної роботи являє собою єдність таких її взаємопов'язаних форм: аудиторна робота; позааудиторна дослідно-аналітична робота; творча наукова робота.

Аудиторна самостійна робота реалізується в процесі лекційних, практичних і семінарських занять.

У процесі практичних занять відбувається перевірка засвоєння отриманих знань шляхом застосування попередньо підготовленого методичного матеріалу – тестів для виявлення ступеня опанування студентами необхідних теоретичних і практичних положень. Крім того, застосовуються такі форми аудиторної діяльності, як опитування, аналіз типових помилок, дискусії, семінари, рефлексивний аналіз розуміння матеріалу тощо. Підготовка до таких занять потребує ґрунтовної теоретичної і практичної самостійної роботи студентів.

Під час семінарських занять обговорюються попередньо визначені питання, до яких студенти готують тези виступів, реферати. Семінарське заняття дає змогу перевірити:

- * уміння студентів аналізувати навчальний матеріал;
- * здатність формулювати та обстоювати свою позицію;
- * активність;
- * можливість науково мислити;
- * навички самостійної роботи з літературою, першоджерелами з дисципліни та методику їх опрацювання;
- * якість написання рефератів тощо.

Дискусії дають змогу виявити індивідуальні особливості розуміння обговорюваного питання, навчитись у творчій суперечці знаходити істину, висловлювати власну спільну точку зору з обговорюваної проблеми. В процесі дискусії студенти збагачують зміст вже відомого матеріалу, впорядковують і закріплюють його.

Вирізняють такі форми проведення семінарів і дискусій з дисципліни «Психотерапія та психокорекція»:

- * у вигляді запитань і відповідей з коментарями;
- * розгорнуті бесіди;
- * дискусії за принципом круглого столу;
- * обговорення письмових рефератів студентів та їх оцінювання;
- * вирішення проблемних питань та аналіз конкретних ситуацій;

- * у режимі «мозкова атака» або у формі «потоків ідей»;
- * майстер-класи.

Позааудиторна робота з дисципліни «Психотерапія та психокорекція» має характер дослідно-аналітичної і наукової роботи. Запитання, які виникають у студентів у процесі самостійної роботи, сприяють мисленню, формуванню умінь і навичок. Завдання для самостійної роботи поглиблюють і закріплюють знання та вміння, які студенти отримують на лекціях та практичних заняттях. Доцільними при вивченні дисципліни «Психотерапія та психокорекція»; є такі форми самостійної роботи:

- * пошук та огляд наукових джерел за заданою проблематикою;
- * підготовка рефератів;
- * формулювання понять;
- * відповідальне виконання домашніх завдань;
- * ретельна підготовка до семінарських занять і різноманітних дискусій тощо.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ДИСЦИПЛІНИ

Поняття «психотерапія». Мета навчання.

1. Об'єкт і предмет психотерапії.

2. Місце психотерапії в системі психологічних, психіатричних і психотерапевтичних наук.
3. Зв'язок психотерапії з іншими медичними та суспільними науками.
4. Основні функції психотерапії.
5. Показання і протипоказання до здійснення психотерапії.
6. Прогноз при психотерапії.
7. Базові критерії для оцінки показань і прогнозу.
8. Вторинні причини захворювання.
9. Уникнення хроніфікації патологічного процесу.
10. Інтелектуальна диференційованість методів психотерапії.
11. Психотерапевтичний контракт.
12. Класифікація психотерапевтичних методів.
13. Первинне інтерв'ю.
14. Сучасна психотерапія, її напрями.
15. Психопрофілактика. Види психопрофілактики.
16. Техніки і методики аутогенного тренування.
17. Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
18. Сімейна психотерапія.
19. Психолого-психотерапевтичний аспект побудови обстеження залежно від виду адикції.
20. Роль психотерапії у лікуванні психосоматичних захворювань.
21. Класифікація методів психотерапії.
22. Основні форми психотерапії. Групова та індивідуальна психотерапія.
23. Короткострокова прицільна психотерапія, її сутність і мета.
24. Індивідуальна довгострокова психотерапія, її мета.
25. Поняття "гіпноз" і "аутогенне тренування".
26. Показання і протипоказання до здійснення гіпнотерапії.
27. Характеристики фаз гіпнотичного стану.
28. Техніки і методики словесного навіювання.
29. Метод самонавіювання.
30. Введення пацієнта в фазогальмівний стан.
31. Поєднання гіпнозу з іншими психотерапевтичними техніками та процедурами.
32. Ефективність методу гіпнозу.
33. Директивні і недирективні техніки гіпнозу.
34. Техніки і методики аутогенного тренування.
35. Показання, ефективність, тривалість лікувальної дії гіпнозу.
36. Раціональна психотерапія.
37. Наркопсихотерапія.
38. Технічні прийоми, наукові доведення раціональної психотерапії.
39. Емоційно-стресова психотерапія.
40. Кризова психотерапія.
41. Концепція лікувального впливу стресогенної ситуації.
42. Позитивне напруження.
43. Сократичний діалог.
44. Емоційно-стресовий гіпноз.
45. Емоційно-стресове аутогенне тренування.

46. Терапевтичні підходи при суїцидах.
47. Особливості роботи з умираючими.
48. Техніки психотерапії при кризових станах.
49. Допомога людям, які пережили суїцидальну кризу.
50. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання.
51. Лікувальна психотерапія, її мета і завдання.
52. Психоаналітичне мислення як інструмент пізнання соціальної та особистісної внутрішньої реальності.
53. Інстинктивна динамічна природа позасвідомих процесів.
54. Вплив позасвідомого на життя людей.
55. Тестування реальності через усвідомлювання глибинних процесів психіки.
56. Система захистів і симптомів.
57. Вторинна вигода від наявності симптомів. Концепція контейнера і змісту (за І. Біоном).
58. Мета психоаналітичної роботи.
59. Значення проєкції в розпізнаванні невідомого.
60. Роль особистості аналітика в його роботі.
61. Типи інтерпретацій.
62. Основна суть триб-теорії.
63. Фази розвитку дитини: оральна, анальна, фалічна, генітальна.
64. Поняття "базової довіри".
65. Поняття "автономності".
66. Поняття "ініціативи та вини".
67. Поняття "ідентифікації з об'єктом".
68. Его-психологія. Поняття про психічні захисти.
69. Класифікація особистостей відповідно до характерних для них способів опановувати тривогу.
70. Поділ захистів на примітивні та зрілі.
71. Здатність до самовдосконалення – наявність "спостерігаючого Я".
72. Поняття "Его-синтонності" та "Его-дистонності", "сили Его".
73. Селф-психологія.
74. Теорія нарцисизму (Кохут, Менцос).
75. Основні поняття роджеріанської психотерапії.
76. Позитивне і негативне сприйняття власного "Я".
77. Залежність самоповаги від зовнішніх оцінок.
78. Рамкові умови.
79. Поняття вільних асоціацій.
80. Поняття "вільно плаваючої" уваги.
81. Поняття емпатії.
82. Поняття фрустрації.
83. Показання та протипоказання до психоаналітичного лікування.
84. Рівні і типи організації особистості.
85. Рівні функціонування особистості.
86. Особливості психотичного рівня організації.
87. Особливості субпсихотичного рівня організації.
88. Особливості пограничного рівня організації.

89. Особливості нарцистичного рівня організації.
90. Невротичний (едипальний) рівень функціонування.
91. Психодинамічна теорія Юнга.
92. Основні положення адлеріанського вчення.
93. Поняття гуманістичного психоаналізу Фромма.
94. Концепція К. Хорні.
95. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Саллівана. Концепція психоаналітичного вчення про хвороби.
96. Теорія конфлікту.
97. Нарцисизм і самість.
98. Теорія об'єктних стосунків.
99. Теорія афектів.
100. Діагностика в психоаналітичній психотерапії.
101. Методи індивідуальної психоаналітичної психотерапії.
102. Інтерактивна індивідуальна терапія.
103. Методи групової аналітичної психотерапії.
104. Показання, тривалість, ефективність психоаналітичної психотерапії.
105. Клієнт-центрована розмовна психотерапія.
106. Теорія особистості в розмовній психотерапії.
107. Теорія порушень і діагностика в розмовній психотерапії.
108. Теоретичні основи розмовної терапії.
109. Розмовна психотерапія у світлі психоаналітичної концепції.
110. Емпатія, безумовне прийняття, самоконгруентність.
111. Ефективність, показання та інтеграція клієнт-центрованої терапії.
112. Оцінка перебігу і результатів психотерапевтичного впливу клієнт-центрованої терапії.
113. Поведінкова психотерапія.
114. Модель розладів і діагностика в поведінковій психотерапії.
115. Мета, планування та показання до поведінкової терапії.
116. Техніки поведінкової терапії.
117. Стимульний контроль.
118. Контроль наслідків.
119. Моделююче навчання.
120. Когнітивні методи поведінкової терапії.
121. Зв'язок між поведінковою терапією та психоаналізом.
122. Перебіг поведінкової терапії.
123. Перевірка ефективності, завершення поведінкової терапії.
124. Ігрова терапія.
125. Арт-терапія.
126. Кататимно-імажитивна психотерапія.
127. Показання, успішність застосування методу арттерапії.
128. Показання, успішність застосування кататимно-імажитивної психотерапії.
129. Символіка сну наяву: стандартні мотиви.
130. Терапія творчим самовираженням. Показання і протипоказання до застосування.
131. Лікувальний вплив ігрового процесу.

132. Тілесно орієнтована психотерапія.
133. Музикотерапія.
134. Мета, межі, результат тілесно орієнтованої психотерапії.
135. Мета, межі, результат музикотерапії.
136. Метод і техніки роботи в тілесно орієнтованій психотерапії.
137. Метод і техніки роботи в музикотерапії.
138. Гештальттерапія.
139. Поняття "тут і тепер".
140. Принцип "гарячого стільця".
141. Спілкування з важливим відсутнім об'єктом.
142. Рольовий монолог.
143. "Закриття гештальту".
144. Психодрама.
145. Концепція психоаналізу в межах психодрами.
146. Перевірка ефективності впливу психодраматичного лікування.
147. Визначення сімейної психотерапії.
148. Історичний розвиток і школи сімейної терапії.
149. Техніки лікування.
150. Концепти і методики подружньої психотерапії.
151. Теорія трансактного аналізу Берна.
152. Клієнт-центрована терапія К. Роджерса.
153. Екзистенційна психотерапія Маслоу.
154. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
155. Гештальттерапія.
156. Техніки роботи гештальту.
157. Асортативність підбору сімейних пар.
158. Сімейний цикл.
159. Основні типи подружніх пар.
160. Принципи роботи сімейного психотерапевта.
161. Когнітивно-імажинативна терапія (символдрама).
162. Психодрама.
163. Музикотерапія.
164. Танцотерапія.
165. Тілесні терапевтичні методики.
166. Невербальні психотерапевтичні методики.
167. Поведінкова та когнітивна психотерапія.
168. Терапія реальністю.
169. Емоційно-стресова методика.
170. Гіпноз.
171. Плацеботерапія.
172. Аутогенне тренування.
173. Прогресивна м'язова релаксація.
174. Східні методики медитації.
175. Первинне інтерв'ю.

176. Рамкові умови.
177. Групова психотерапія.
178. Види групової терапії.
179. Групова матриця.
180. Закриті, відкриті, напіввідкриті групи.
181. Групова динаміка.
182. Модель Фукса.
183. Модель Біона.
184. Завершення групової психотерапії.
185. Мета психотерапевтичної роботи.
186. Кризова, короткофокусна, довготривала психотерапія.
187. Показники ефективності психотерапії.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Крім аудиторних занять, навчальними планами з навчальної дисципліни «Психотерапія та психокорекція» передбачено самостійну роботу студентів, яка має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже здобутих знань, підвищення рівня організованості студентів.

Особливої уваги при самостійному опрацюванні зазначеної в навчально-тематичному плані тематики потребують розділи, за якими не читаються лекції.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації.

Кожен студент повинен вміти раціонально організувати свою навчальну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання давало плідні результати у навчальному процесі.

Для успішного виконання самостійної роботи значну частину часу студент присвячує роботі в бібліотеці. Треба розуміти сутність складання алфавітного й тематичного каталогів, вміти швидко знаходити в них необхідну літературу, знати особливості бібліографічного шифрування. Для плідної роботи з літературними джерелами студентів корисно скласти свою власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на необхідні для нього книги, брошури або статті.

Для роботи у провідних бібліотеках Миколаєва студенту треба знати їх структуру, спеціалізацію окремих підрозділів, вміти користуватися різноманітними каталогами, правильно заповнювати бланки вимог на літературу тощо.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною як за обсягом наукових даних, так і за характером їхнього викладу. Потрібно відібрати необхідний для опрацювання матеріал (глави, розділи, підрозділи тощо), а також розсортувати його за важливістю (що для детального вивчення, а що для ознайомлення). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань слід обов'язково повертатися, наводити додаткові довідки, щоб зрозуміти суть думки автора. Значення незнайомих термінів слід одразу ж з'ясувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на окремих аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез. Конспект є стислим викладом основної суті опрацьованого літературного матеріалу. Він має бути стислим, змістовним, писати його потрібно своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати в конспекті повністю з посиланнями на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо дотримуватися логічного зв'язку окремих складників тексту. У конспекті корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в стислій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну «Психотерапія та психокорекція» студенту необхідно користуватися довідковою літературою – енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ З ДИСЦИПЛІНИ

- Первинне інтерв'ю.
- Сучасна психотерапія, її напрями.
- Психопрофілактика. Види психопрофілактики.
- Техніки і методики аутогенного тренування.
- Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
- Сімейна психотерапія.
- Психолого-психотерапевтичний аспект побудови обстеження залежно від виду адикції.
- Роль психотерапії у лікуванні психосоматичних захворювань.
- Класифікація методів психотерапії.
- Основні форми психотерапії. Групова та індивідуальна психотерапія.
- Короткострокова прицільна психотерапія, її сутність і мета.
- Індивідуальна довгострокова психотерапія, її мета.
- Загальна характеристика когнітивного підходу в психотерапії.
- Поведінковий напрям психотерапії, його характеристика.
- Загальна характеристика гіпноугестивної психотерапії.
- Сутність екзистенціальної психотерапії, основні поняття.
- Сутність методу нейролінгвістичного програмування.
- Загальна характеристика психодинамічних підходів у психотерапії.
- Основні поняття клієнт-центрованої психотерапії.
- Гештальтпсихотерапія та гештальтпсихологія.
- Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
- Роль психологічного тренінгу в психотерапевтичному процесі.
- Психотерапевтичний контракт.
- Самонавіювання. Застосування в психотерапевтичній практиці.
- Принципи психотерапії та психокорекції патологічної схильності до азартних ігор.
- Принципи терапії та корекції комп'ютерної залежності.
- Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
- Основні напрями психокорекційної роботи з учасниками тоталітарних сект.
- Класифікація методів психотерапії.
- Організація суїцидологічної допомоги: форми та етапи. Психологічне втручання при суїцидологічній допомозі. Методи профілактичної роботи у суїцидології.
- Значення невrogenних і психогенних факторів при внутрішніх захворюваннях.
- Роль психогенних факторів при психосоматичних хворобах.
- Загальна характеристика методів психологічної, психосоціальної та нейропсихологічної реабілітації.
- Визначення поняття "внутрішня картина хвороби". Її відмінності у хворих різного профілю.
- Особливості проведення патопсихологічних досліджень хворих різного профілю. Формування пакету експериментальних методик для патопсихологічних досліджень хворих різного профілю.
- Типи психологічного реагування на зміни в стані здоров'я.
- Механізми психологічного захисту особистості при різних видах захворювань. Їх роль. Показники психологічного оздоровлення особистості. Відмінності у хворих різного профілю.

Питання до заліку з дисципліни

1. Визначення психотерапії: психологічний та медичний підходи.
2. Психотерапія як система лікувальних впливів на психіку людини.
3. Психотерапія як міжособистісна взаємодія.
4. Вітчизняні та зарубіжні концепції визначення психотерапії.
5. Інтердисциплінарний характер психотерапії.
6. Фізіологічні та психологічні основи психотерапії.
7. Показання й протипоказання до здійснення психотерапії.
8. Класифікація психотерапевтичних методів.
9. Форми психотерапії. Індивідуальна психотерапія як організаційна форма.
10. Групова психотерапія: цілі, задачі групи, норми, структура групи, групова динаміка; фази групової терапії.
11. Основні етапи психотерапії.
12. Перенос і контрперенос.
13. Прогноз у психотерапії.
14. Оцінка ефективності психотерапії.
15. Основні вимоги до психотерапевта. Професійно значущі якості психотерапевта.
16. Основні положення психологічної концепції особистості; концепції особистості в психоаналізі.
17. Методи психодинамічної терапії.
18. Психодинамічна теорія Юнга.
19. Основні положення адлеріанського вчення. Особливості психотерапевтичного процесу.
20. Поняття гуманістичного психоаналізу Фрома.
21. Его-психологія Е. Еріксона.
22. Концепція К. Хорні. Мета характерологічного аналізу.
23. Інтерперсональна психологія Саллівана. Психотерапія міжособистісних стосунків.
24. Теорія об'єктних відносин.
25. Теорія трансактного аналізу Берна. Значення рольових стосунків.
26. Техніки дитячого психоаналізу.
27. Основні теоретичні положення когнітивної психотерапії.
28. Основні теоретичні положення поведінкової психотерапії.
29. Психотерапевтичні прийоми Бандури.
30. Раціонально-емоційна психотерапія А. Елліса.
31. Нейролінгвістичне програмування. Методологічна база НЛП.
32. Екзистенційна психотерапія. Основні теоретичні положення.
33. Логотерапія Франкла.
34. Самоактуалізація А. Маслоу. Піраміда потреб.
35. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса.
36. Гештальт-терапія Ф. Перлза. Основні теоретичні положення. Механізми психологічного захисту.
37. Сугестивна психотерапія.
38. Методи арт-терапії.
39. Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана.
40. Психодрама.

41. Тілесно орієнтована психотерапія.
42. **Емоційно-стресова психотерапія. Кризова психотерапія.**
43. Психотерапія суїцидальної поведінки.
44. Телефонне консультування: принципи, показання до застосування.
45. Термінальна психотерапія.
46. Особливості психотерапії дітей.
47. Основні принципи психотерапії підлітків.
48. Основні принципи геронтологічної психотерапії.
49. Особливості роботи з дітьми й особами із зниженим інтелектом.
50. Ігрова психотерапія дітей та підлітків.
51. **Музикотерапія.**
52. Групова психотерапія підлітків.
53. Сімейна психотерапія. Основні положення системного підходу.
54. Психотерапія подружжя.
55. Психотерапія внутрішньосімейних проблем.
56. **Наркопсихотерапія.**
57. Психотерапія неврозів.
58. Психотерапія хімічної та нехімічної залежності та адиктивних розладів.
59. Психотерапія межових психічних станів.
60. Психотерапія депресивних станів.

Питання для самопідготовки

1. Поняття «психотерапія». Мета навчання.
2. Об'єкт і предмет психотерапії.
3. Місце психотерапії в системі психологічних, психіатричних і психотерапевтичних наук.
4. Зв'язок психотерапії з іншими медичними та суспільними науками.
5. Основні функції психотерапії.
6. Показання і протипоказання до здійснення психотерапії.
7. Прогноз при психотерапії.
8. Базові критерії для оцінки показань і прогнозу.
9. Вторинні причини захворювання.
10. Психотерапевтичний контракт.
11. Класифікація психотерапевтичних методів.
12. Первинне інтерв'ю.
13. Сучасна психотерапія, її напрями.
14. Психопрофілактика. Види психопрофілактики.
15. Техніки і методики аутогенного тренування.
16. Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
17. Сімейна психотерапія.
18. Роль психотерапії у лікуванні психосоматичних захворювань.
19. Основні форми психотерапії. Групова та індивідуальна психотерапія.
20. Короткострокова прицільна психотерапія, її сутність і мета.
21. Індивідуальна довгострокова психотерапія, її мета.
22. Поняття "гіпноз" і "аутогенне тренування".
23. Техніки і методики аутогенного тренування.
24. Раціональна психотерапія.
25. Наркопсихотерапія.
26. Емоційно-стресова психотерапія.
27. Кризова психотерапія.
28. Концепція лікувального впливу стресогенної ситуації.
29. Позитивне напруження.
30. Терапевтичні підходи при суїцидах.
31. Особливості роботи з умираючими.
32. Техніки психотерапії при кризових станах.
33. Допомога людям, які пережили суїцидальну кризу.
34. Психоаналіз як герменевтичний метод пізнання.
35. Лікувальна психотерапія, її мета і завдання.
36. Вторинна вигода від наявності симптомів.
37. Значення проєкції в розпізнаванні невідомого.
38. Фази розвитку дитини: оральна, анальна, фалічна, генітальна.
39. Поняття "базової довіри".
40. Поняття "автономності".
41. Поняття "ініціативи та вини".
42. Поняття "ідентифікації з об'єктом".

43. Его-психологія. Поняття про психічні захисти. Поділ захистів на примітивні та зрілі.
44. Здатність до самовдосконалення – наявність "спостерігаючого Я".
45. Поняття "Его-синтонності" та "Его-дистонності", "сили Его".
46. Селф-психологія.
47. Теорія нарцисизму (Кохут, Менцос).
48. Основні поняття роджеріанської психотерапії.
49. Позитивне і негативне сприйняття власного "Я".
50. Залежність самоповаги від зовнішніх оцінок.
51. Рамкові умови.
52. Поняття вільних асоціацій.
53. Поняття емпатії.
54. Поняття фрустрації.
55. Рівні і типи організації особистості.
56. Психодинамічна теорія Юнга.
57. Основні положення адлеріанського вчення.
58. Поняття гуманістичного психоаналізу Фромма.
59. Концепція К. Хорні.
60. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Саллівана.
61. Теорія конфлікту.
62. Нарцисизм і самість.
63. Теорія об'єктних відносин.
64. Теорія афектів.
65. Методи індивідуальної психоаналітичної психотерапії.
66. Показання, тривалість, ефективність психоаналітичної психотерапії.
67. Клієнт-центрована розмовна психотерапія.
68. Емпатія, безумовне прийняття, самоконгруентність.
69. Поведінкова психотерапія.
70. Модель розладів і діагностика в поведінковій психотерапії.
71. Мета, планування та показання до поведінкової терапії.
72. Техніки поведінкової терапії.
73. Когнітивні методи поведінкової терапії.
74. Зв'язок між поведінковою терапією та психоаналізом.
75. Перевірка ефективності, завершення поведінкової терапії.
76. Ігрова терапія.
77. Арт-терапія.
78. Показання, успішність застосування методу арттерапії.
79. Показання, успішність застосування кататимно-імажитивної психотерапії.
80. Терапія творчим самовираженням. Показання і протипоказання до застосування.
81. Лікувальний вплив ігрового процесу.
82. Метод і техніки роботи в тілесно орієнтованій психотерапії.
83. Метод і техніки роботи в музикотерапії.
84. Гештальттерапія. Поняття "тут і тепер".
85. Принцип "гарячого стільця". Спілкування з важливим відсутнім об'єктом.

86. Психодрама.
87. Визначення сімейної психотерапії.
88. Концепти і методики подружньої психотерапії.
89. Теорія трансактного аналізу Берна.
90. Клієнт-центрована терапія К. Роджерса.
91. Екзистенційна психотерапія Маслоу.
92. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
93. Техніки роботи гештальту.
94. Танцотерапія.
95. Невербальні психотерапевтичні методики.
96. Прогресивна м'язова релаксація.
97. Східні методики медитації.
98. Групова психотерапія. Види групової терапії.
99. Групова динаміка.
100. Кризова, короткофокусна, довготривала психотерапія.
- 101.** Показники ефективності психотерапії.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ ДО ВСЬОГО КУРСУ

1. Загальна характеристика когнітивного підходу в психотерапії.
2. Поведінковий напрям психотерапії, його характеристика.
3. Загальна характеристика гіпноугестивної психотерапії.
4. Сутність екзистенціальної психотерапії, основні поняття.
5. Сутність методу нейролінгвістичного програмування.
6. Загальна характеристика психодинамічних підходів у психотерапії.
7. Основні поняття клієнт-центрованої психотерапії.
8. Гештальтпсихотерапія та гештальтпсихологія.
9. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.
10. Роль психологічного тренінгу в психотерапевтичному процесі.
11. Психотерапевтичний контракт.
12. Самонавіювання. Застосування в психотерапевтичній практиці.
13. Принципи психотерапії та психокорекції патологічної схильності до азартних ігор.
14. Принципи терапії та корекції комп'ютерної залежності.
15. Психологічне консультування у психотерапевтичному процесі.
16. Основні напрямки психокорекційної роботи з учасниками тоталітарних сект.
17. Класифікація методів психотерапії.
18. Організація суїцидологічної допомоги: форми та етапи. Психологічне втручання при суїцидологічній допомозі. Методи профілактичної роботи у суїцидології.
19. Значення неврогенних і психогенних факторів при внутрішніх захворюваннях.
20. Роль психогенних факторів при психосоматичних хворобах.
21. Загальна характеристика методів психологічної, психосоціальної та нейропсихологічної реабілітації.
22. Визначення поняття "внутрішня картина хвороби". Її відмінності у хворих різного профілю.
23. Особливості проведення патопсихологічних досліджень хворих різного профілю. Формування пакету експериментальних методик для патопсихологічних досліджень хворих різного профілю.
24. Типи психологічного реагування на зміни в стані здоров'я.
25. Механізми психологічного захисту особистості при різних видах захворювань. Їх роль. Показники психологічного оздоровлення особистості. Відмінності у хворих різного профілю.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА З ДИСЦИПЛІНИ

- Аркин Е. А.* Ребенок в дошкольные годы. — М., 1968.
- Асатиани Н. М.* Психотерапия невроза навязчивых состояний. — В кн.: Руководство по психотерапии/Под ред. В. Е. Рожнова. — М., 1974, с. 189-197.
- Балинский И. М.* Лекции по психиатрии. — Л., 1958.
- Бассин Ф. В., Рожнов В. Е., Рожнова М. А.* Психическая травма. — В кн.: Руководство по психотерапии/Под ред. В. Е. Рожнова. — Ташкент, 1979, с. 24—43.
- Бехтерев В. М.* Вопросы воспитания в возрасте первого детства. — СПб 1909.
- Бехтерев В. М.* Внушение и воспитание. — СПб., 1912.
- Блей Е. А.* Психогении в раннем детском возрасте. — Журн. невропатол. и психиатр., 1940, в. 12, с. 56—61.
- Бодалев А. А.* Восприятие человека человеком. — Л., 1965.
- Булахова Л. А., Уманская Н. М., Кузнецов В. Н.* Роль психогенных факторов и резидуально-органической церебральной недостаточности в возникновении заикания. — В кн.: 4-й симпозиум детских психиатров социалистических стран. — М., 1976, с. 21—26.
- Бурно М. Е.* Внушение и самовнушение. — В кн.: Руководство по психотерапии/Под ред. В. Е. Рожнова. — М., 1974, с. 84—90.
- Буянов М. И.* Об узловых вопросах организации психотерапевтической помощи детям и подросткам. — В кн.: Материалы 3-й Всеросс. конф. по неврологии и психиатрии детского возраста. — М., 1971, с. 189-191.
- Буянов М. И.* Психотерапия неврозов у детей и подростков (суггестивные и тренировочные методики). — М., 1976.
- Буянов М. И.* Клиника и лечение энуреза в детском возрасте. Методические рекомендации. М., 1977.
- Буянов М. И., Дранкин Б. З.* Основные тенденции современной психотерапии детей и подростков, страдающих неврозами. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1977, с. 102—106.
- Вешапели Н. Г.* Место психотерапии в лечебно-педагогической практике детского психиатра. — В кн.: Вопросы психиатрии. — М., 1958, с. 154-157.
- Винкина И. А.* К характеристике системы отношений личности больных, страдающих неврозами. — В кн.: Клинико-психологические исследования личности. — Л., 1971, с. 87—89.
- Винкина И. А.* Об использовании экспериментально-психологических методов для оценки эффективности психотерапии больных неврозами. — В кн.: Проблемы медицинской психологии. — Л., 1976, с. 232-234.
- Виш И. М.* Опыт лечения неврозов и невроподобных состояний у детей школьного возраста. — В кн.: Неврозы. — Харьков, 1974, с. 219-220.
- Власов В. Н.* Проблема адаптации детей в дошкольном детском коллективе. — В кн.: Медико-психологические аспекты реабилитации детей с психическими нарушениями. — Л., 1978, с. 139—142.
- Волкова Г. А.* Коррекционная работа с заикающимися детьми дошкольного возраста по системе игр. — В кн.: Педагогические пути устранения речевых нарушений у детей. — Л., 1976, с. 26—58.
- Вольперт И. Е.* Психотерапия. — Л., 1972.
- Гарбузов В. И.* К вопросу об особенностях невроза навязчивых состояний у детей и подростков. — В кн.: Психические заболевания. — Л., 1970 с., 190-194.
- Гарбузов В. И.* Особенности психотерапии в семье с единственным ребенком, страдающим неврозом. — В кн.: Семейная психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1978, с. 87-93.
- Гарбузов В. Н. и др.* Неврозы у детей и их лечение. Л., 1977.

Гелина Л. И. Психотерапия и гипноз в практике детского отделения психо-неврологической больницы. — В кн.: Учение И. П. Павлова в лечебной практике психоневрологической больницы. — М., 1954, с. 56-61.

Гиляровский В. А. Узловые моменты в проблеме неврозов. — Сов. невропатол., психиатр, и психогиг., 1934, в. 2—3, с. 74—86.

Гиляровский В. А. Психиатрия. — М., 1938.

Головань Л. И. Клинические особенности невротических расстройств у детей с задержкой психического развития. — В кн.: 4-й симпозиум детских психиатров социалистических стран. — М., 1976, с. 195-199.

Голубева Л. Г., Гриднева Т. В. и Тонкова-Ямпольская Р. В. О возникновении преневротических расстройств у детей раннего возраста. — Журн. невропатол. и психиатр., 1974, в. 10, с. 1525—1527.

Гольбин А. Ц. Патологический сон у детей. — Л., 1979.

Грибоедов А. С. Детская психопатология и лечебная педагогика. — Л., 1926.

Губачев Ю. М., Либих С. С. Основы психосоматических отношений в клинике внутренних болезней. Психотерапия при соматических заболеваниях. Учебное пособие по терапии. — Л., 1977.

Гуськов В., Мягков И. Ф. Психотерапия при реактивных состояниях и неврозах детского возраста. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1966, с. 73-74.

Давиденков С. Н. Основы профилактики и невроза. — Клин, мед., 1954, № 3, с. 3-8.

Дмитриева Н. В. К вопросу об особенностях психотерапии неврозов в детском возрасте. — В кн.: Вопросы психотерапии в общей медицине и психоневрологии. — Харьков, 1968, с. 399—401.

Драпкин Б. З. Некоторые особенности гипнотерапии в детском и подростковом возрастах. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1966, с. 41-43.

Драпкин Б. З. Предупреждение и лечение заикания. — М., 1968.

Драпкин Б. З. Психотерапия в комплексном лечении больных заиканием подростков. — В кн.: Тезисы докладов конф. по психотерапии. - М., 1973, с. 60-64.

Драпкин Б. З., Трифонов О. А. Лечебная педагогика при некоторых психических заболеваниях у детей и подростков. — В кн.: Психиатрия детского возраста. — М., 1979, с. 585—602.

Дьякова Н. Н. Нервно-возбудимые дети и их воспитание. — М., 1929.

Захаров А. И. Социально-психологические особенности групповой психотерапии детских неврозов. — В кн.: Экспериментальная и прикладная психология. Вып. 4. — Л., 1971, с. 33—38.

Захаров А. И. К изучению роли аномалий семейного воспитания в патогенезе неврозов детского возраста. — В кн.: Неврозы и пограничные состояния. — Л., 1972, с. 53—55.

Захаров А. И. Динамика семейной психотерапии в клинике неврозов детского возраста. — В кн.: Психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1973, с. 120—127.

Захаров А. И. К психотерапии невротических реакций страха в раннем детском возрасте. — В кн.: Третий Всеросс. съезд невропатологов и психиатров, т. 2. — М., 1974, с. 246—249.

Захаров А. И. Предпосылки патогенетически обоснованной семейной психотерапии детей с невротическими расстройствами. — В кн.: Семейная психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1978, с. 75—86.

Захаров А. И. Групповая психотерапия при неврозах детского возраста. Методические рекомендации. — Л., 1979.

Зачепицкий Р. А. и Яковлева Е. К. Роль неправильного воспитания в происхождении неврозов. — М., 1960.

Иванов Н. В. К вопросу об особенностях психотерапии патологических влечений в детском возрасте. — В кн.: Вопросы детской психоневрологии. — М., 1958, с. 274—234.

Иогихес М. И. Неврозы в детском возрасте. — М., Л., 1929.

Кабанов М. М. Психотерапия и медицинская психология. — В кн.: Психологические проблемы психогигиены, психопрофилактики и медицинской деонтологии. — Л., 1976, с. 53—55.

Каганова Э. Д. Организация детского коллектива и работа врача в нем как один из методов психоневрологической диспансеризации. — Охрана здоровья детей и подростков. — М., 1933, № 5-6, с. 32-38.

Карандашева Э. А. и Мурзенко В. А. К клинико-психологической и биохимической характеристике фобического синдрома у больных неврозами. — В кн.: Неврозы и пограничные состояния. Л., 1972, с. 49-53.

Карвасарский Б. Д. Неврозы. М., 1980.

Карвасарский Б. Д., Шурина Г. И., Мурзенко В. А. и др. Диагностика и психотерапия неврозов в условиях специализированного отделения. Методические рекомендации. — Л., 1979.

Каубиш В. К., Нечаев М. Л. Групповая психотерапия в условиях детского психиатрического отделения. — В кн.: Медико-психологические аспекты реабилитации детей и подростков с психическими заболеваниями. — Л., 1978, с. 68—73.

Каценельсон Ф. Я., Горелик Е. И. Опыт применения психотерапии в детском возрасте. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1958, с. 160-164.

Кириченко Е. И., Журба Л. Т. Клинико-патогенетическая классификация невропатии у детей раннего возраста. — В кн.: 4-й Симпозиум детских психиатров социалистических стран. — М., 1976, с. 223-227.

Ковалев В. В. Психогенно обусловленные формы патологии поведения у детей и подростков. — В кн.: Вопросы изучения детей с отклонениями в развитии — М., 1968, с. 119—132.

Ковалев В. В. Неврозы и реактивные состояния в свете динамического изучения. — В кн.: Неврозы и их лечение. — Л., 1969, с. 221—226.

Ковалев В. В. Основные принципы и особенности психотерапии детей и подростков. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1972, с. 32-40.

Ковалев В. В. Психиатрия детского возраста. — М., 1979.

Ковалев В. В., Буянов М. И. Основы психотерапии детей и подростков. — В кн.: Психиатрия детского возраста. — М., 1979, с. 562—584.

Ковалев В. В., Шевченко К. С. Невроз навязчивых состояний у детей и подростков. Методические рекомендации. — М., 1980.

Козлов В. П. Профилактика и психотерапия фобических состояний у детей. — В кн.: Проблемы психопрофилактики нервных и психических расстройств. — Л., 1976, с. 24—27.

Козлов В. П. Коррекция одностороннего воспитания детей в семье. — В кн.: Семейная психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1978, с. 93—96.

Коган А. Г. Лечебная педагогика в детском санатории. — Л., 1977.

Конончук Н. В. О патогенетическом значении различий в формах реагирования в ответ на жизненные трудности. В кн.: Проблемы психопрофилактики нервных и психических расстройств. — Л., 1976, с. 68-72.

Консторум С. И. Опыт практической психотерапии. — М., 1962.

Красногорский Н. И. Труды по изучению высшей нервной деятельности человека и животных, т. 1. — М., 1954.

Кудрявцева В. П. Два основных принципа психотерапии и лечебной педагогики в детском возрасте. — В кн.: Тезисы Всесоюзн. научно-практ. конф. по психиатрии детского возраста. — М., 1957, с. 38—39.

Кудрявцева В. П. О психотерапии у детей со слабой нервной системой. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1958, с. 147—154.

Кулаков В. Психология внушения. — Иваново, 1978.

Лакосина Н. Д. Клинические варианты невротического развития. — М., 1970.

Лакосина Н. Д. Некоторые особенности психотерапии в пограничной психиатрии. — В кн.: 6-й Всесоюзный съезд невропатологов и психиатров, т. 1. — М., 1975, с. 495—497.

- Ласков Б. И., Креймер А. Я.* Энурез. — М., 1975.
- Либих С. С.* Коллективная психотерапия неврозов. — Л., 1974.
- Липгарт Н. К.* Современные методы лечения больных с неврозами. Методические рекомендации. — Харьков, 1974.
- Личко А. Е.* Психопатии и акцентуации характера у подростков.—Л.: Медицина, 1977.
- Личко А. Е.* Особенности психотерапии подростков в зависимости от типа акцентуации характера. — В кн.: 3-й Междунар. симпозиум социалистических стран по психотерапии. — Л., 1979, с. 156-158.
- Личко А. Е.* Подростковая психиатрия. — Л., 1979.
- Личко А. Е., Скороцкий Ю. А., Эйдемиллер Э. Г.* Психотерапия при психопатиях и акцентуациях характера у подростков. — В кн.: Вопросы психотерапии. — Харьков, 1977, с. 115—118.
- Макаренко А. С.* Методика организации воспитательного процесса. — М., 1950.
- Местиашивили М. Г.* К психологической природе постгипнотического внушения. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1966, с. 54.
- Мишина Т. М.* Психологическое исследование супружеских отношений при неврозах. — В кн.: Семейная психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1978, с. 13—20.
- Мохина И. В.* К вопросу о психологии межличностных отношений в браке. — В кн.: Психология и медицина. — М., 1978, с. 411-413.
- Мягер В. К.* Критерии эффективности психотерапии. — В кн.: Клинико-психологические исследования личности. — Л., 1971, с. 237-239.
- Мягер В. К.* Общие принципы и методика семейной психотерапии у больных неврозами. — В кн.: Тезисы докладов конф. по психотерапии. — М., 1973, с. 83—87.
- Мягер В. К.* Дизидеальные нарушения и неврозы. — Л., 1976.
- Мягер В. К. и Мишина Т. М.* Семейная психотерапия при неврозах. Методические рекомендации. — Л., 1976.
- Мясищев В. Н.* Личность и неврозы. — Л., 1960.
- Мясищев В. Н.* Значение проблемы неврозов, ее современное состояние и задачи ее разработки. — В кн.: Пограничные состояния. — М., 1965, с. 15-23.
- Мясищев В. Н.* Развитие учения о неврозах и психотерапии. — В кн.: Вопросы психиатрии и невропатологии. — Л., 1968, с. 64—72.
- Мясищев В. Н.* Психотерапия как система средств воздействия на психику человека в целях восстановления его здоровья. — В кн.: Психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1973, с. 7-20.
- Мясищев В. Н. и Карвасарский Б. Д.* Некоторые теоретические и практические выводы из изучения 1000 больных отделения неврозов. — Журн. невропатол. и психиатр., 1967, в. 6, с. 897—900.
- Немчин Т. Л.* Клинические особенности страха при неврозах. — В кн.: Вопросы психиатрии и невропатологии. — Л., 1965, с. 209-217.
- Обозов Н. Н.* Межличностные отношения. — Л., 1979.
- Озерецкий Н. И.* Психопатология детского возраста. — М.; Л., 1934.
- Остова Е. А.* К вопросу о значении возрастного фактора в построении психических отклонений в дошкольном возрасте. — Сов. невропатол., психиатр, и психогиг., 1932, в. 8, с. 377—385.
- Остова Е. А. и Ижболдина О. Ф.* К вопросу о психогигиенической и психопрофилактической работе в массовом детском саду. — В кн.: Вопросы психоневрологии детей и подростков. — М., 1934, с. 180-198.

Пакивер И. Г. О различных методах лечебно-педагогического воздействия при невротических и психопатоподобных состояниях у детей и подростков. — В кн.: Материалы 3-й Всеросс. конф. по невропатологии и психиатрии детского возраста. — М., 1971, с. 271-272.

Певзнер М. С. Некоторые вопросы организации лечебно-педагогической работы. — В кн.: Вопросы психиатрии детского возраста. — М., 1962, с. 204-210.

Пивоварова Г. Н. Затяжные реактивные состояния у детей и подростков. - М., 1962.

Пивоварова Г. Н. и Симеон Т. П. Неврозы детского и подросткового возраста. — В кн.: Неврозы. — Петрозаводск, 1956, с. 58—64.

Платонов К. И. Слово как физиологический и лечебный фактор. — М., 1962.

Рожнов В. Е. Лекции по психотерапии. — М., 1971.

Рожнов В. Е., Лившиц Л. С. Лечебные внушения в парадоксальной фазе естественного сна. — В кн.: Тезисы докладов конф. по психотерапии. - М., 1973, с. 97-101.

Рожнов В. Е., Драпкин Б. З. Особенности психотерапии детей и подростков. — В кн.: Руководство по психотерапии. — М., 1974, с. 259-272.

Руководство по психотерапии/Под ред. В. Е. Рожнова. — М., 1974.

Самойленко Н. С. Применение ритмики при работе с нервно-больными людьми. — В кн.: Психопатология и психопрофилактика детского возраста. — М., 1929, с. 108—115.

Симеон Т. П. Реактивные состояния и патологические развития личности в раннем детском возрасте. — Сов. невропатол., психиатр, и психогиг., 1934, в. 1, с. 121 — 138.

Симеон Т. П. Реактивные состояния у детей, бывших в условиях оккупации. — Невропатол. и психиатр., 1944, в. 3, с. 40—45.

Симеон Т. П. Неврозы у детей, их предупреждение и лечение. — М., 1958.

Симеон Т. П., Модель М. М. и Гальперин Л. И. Психоневрология детского возраста. — М., 1935.

Социальная адаптация детей в дошкольных учреждениях. — М., 1980.

Спиваковская Л. С. Нарушения игровой деятельности. — М., 1980.

Стрельчук И. В. О некоторых физиологических механизмах гипнотерапевтического воздействия. — В кн.: Вопросы психотерапии. — М., 1966, с. 27-29.

Сухарева Г. Е. Опыт лечебной педагогики. — Педологич. журн., 1924, № 3/6, с. 95-106.

Сухарева Г. Е. Клинические лекции по психиатрии детского возраста, т. 2.-М., 1959.

Сухарева Г. Е., Ланидес М. И. О работе психоневрологического кабинета для детей и подростков при психоневрологическом диспансере и детской поликлинике. — М., 1959.

Сухарева Г. Е. и Юсевич Л. С. Психогенные патологические реакции (неврозы). — В кн.: Многоотомное руководство по педиатрии, т. 8.-М., 1965, с. 332-352.

Ташлыков В. А. Клинико-экспериментальное исследование взаимоотношений врача и больного в процессе психотерапии. — В кн.: Неврозы и пограничные расстройства. -Л., 1972, с. 38—43.

Токарский А. А. Гипнотизм в педагогике. — М., 1895.

Трифонов О. А. К динамике неврозов, начавшихся в детском возрасте. — В кн.: Клиническая динамика неврозов и психопатии. — М., 1967, с. 87-101.

Тупицын Ю. Я. Клинико-психологические аспекты диагностики и лечения истерии. — В кн.: Психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1973, с. 86—91.

Ушаков Г. К. Профилактика нервно-психических расстройств у детей. — М., 1966.

Ушаков Г. К. Детская психиатрия. — М., 1973.

Файнберг С. Г. К патогенезу реактивных состояний у детей. — В кн.: Вопросы детской психоневрологии. — Л., 1961, с. 333—338.

Файнберг С. Г. Особенности психотерапии у детей. — В кн.: Тезисы докладов конференции по психотерапии. — М., 1973, с. 127-131.

Федоров А. П. Эффективность лечения больных неврозами и ее клинико-психологические критерии. — В кн.: Проблемы медицинской психологии. — Л., 1976, с. 299—301.

Харитонов Р. А., Хрипкова Л. М. Две психологические игровые методики в клинике детской психиатрии. — В кн.: Психологические проблемы психогигиены, психопрофилактики и медицинской деонтологии. — Л., 1976, с. 130—132.

Шварц И. Е. Внушение в педагогическом процессе. — Пермь. 1971.

Шевченко Ю. С. Опыт организации амбулаторного психотерапевтического приема детей и подростков. — В кн.: IV симпозиум детских психиатров социалистических стран. — М., 1976, с. 375—378.

Эльконин Д. Б. Психология игры. — М., 1978.

Эйдемиллер Э. Г. Особенности семейной психотерапии в подростковой психиатрической клинике. — В кн.: Психотерапия при нервных и психических заболеваниях. — Л., 1973, с. 110—120.

Яковлева Е. К. Патогенез и терапия невроза навязчивых состояний и психастении. — Л., 1958.